

The Project Gutenberg eBook of Kuningas Henrik Kahdeksas, by William Shakespeare

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kuningas Henrik Kahdeksas

Author: William Shakespeare

Translator: Paavo Emil Cajander

Release date: June 4, 2013 [EBook #42873]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS HENRIK KAHDEKSAS ***

Produced by Tapio Riikonen

KUNINGAS HENRIK KAHDEKSAS

Kirj.

William Shakespeare

Paavo Cajanderin suomennos ilmestyi v. 1910.

Näytelmän henkilöt:

Kuningas HENRIK kahdeksas.
Kardinaali WOLSEY.
Kardinaali CAMPEJUS.
CAPUCIUS, keisari Kaarle V:n lähettiläs.
CRANMER, Canterburyn arkkipiispa.
NORFOLKin herttua.
SUFFOLKin herttua.
BUCKINGHAMin herttua.
SURREYn kreivi.
Lord Kamariherra.
Lord Kansleri.
GARDINER, Winchesterin piispa.
LINCOLNin piispa.

Lord ABERGAVENNY.
Lord SANDS.
Sir HENRIK GUILFORD.
Sir ANTHONY DENNY.
Sir THOMAS LOVELL.
Sir NICHOLAS VAUX.
Wolseyn kirjuri.
CROMWELL, Wolseyn palvelija.
GRIFFITH, kuningatar Katariinan marsalkka.
Kolme aatelismiestä.
Sukkanauhan ritariston airut.
Tohtori BUTTS, kuninkaan henkilääkäri.
Buckinghamin herttuan hovimestari.
BRANDON, ja oikeudenpalvelija
Valtaneuvoston ovenvartija.
Portin vahti, ja hänen palvelijansa.
Kuningatar KATARIINA, kuningas Henrikin puoliso.
ANNA BULLEN, hovineiti.
Vanha hovinainen, Anna Bullenin ystävätär.
PATIENCE, kuningatar Katariinan kamarirouva.

Aatelisherroja ja -rouvia, juhlakulkueessa esiintyviä; kuningattaren seuranaisia; henkiä; kirjureita, sotaherroja, vahtimiehiä ja muita seuralaisia.

TAPAHTUMAPAikkana suurimmaksi osaksi Lontoo ja Westminster; kerran Kimbolton.

PROLOGI.

En naurattaa nyt aio; asioita
Esitän vakavia, ankaroita,
Surun ja loiston synkkää näytelmää,
Mi silmist' itkuvirrat vierittää.
Se, joll' on sydän säälivä ja hellä,
Saa tässä tilaisuuden vetistellä;
Sit' aine vaatiikin. Ken rahoistansa
Totuutta pyytää nähdä, toivossansa
Ei jouda petinkoon. Ken haluaa
Vain nähdä komeutta loistoisaa,
Levossa istukoon, niin minä lupaan
Hän kahdess' että tunniss' aimo hupaa
Saa rahoistaan. Se vain, jot' irstas juttu
Huvittaa sekä miekan kalskunnat
Ja narrin pitkä kellankirja nuttu,
Se vainen pettyy. Jalot kuulijat,
Jos narrinkujeilla ja miekkailulla
Koemme teille totuutt' esittää,
Niin taitomme voi pahaan huutoon tulla
Ja järki-ystävänsä menettää.
Siis te, jotk' arvoon sekä älyyn nähden
Olette ensimmäiset, aineen tähden
Nyt vakaat olkaa; kuvaailkaa ett' tässä
Jokainen sankarhenki elävässä
On haahmossaan; ett' ihmisjoukot hyörii;
Ett' ympärillä mahtimiehen pyörii
Tuhansin ystäviä; kunnes äkin
Kurjuuteen sortuu mahti yleväkin.
Ken moista nähdessänsä ilakoi,
Hääpäivänäänkin itkeä hän voi.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

NORFOLK.

Kautt' aateluuteni ja kunniani,
Paraskin kuvaus perin laimentaisi
Sit' eloisuutta, joka pienimmässä
Tul' ilmi. Kuninkaallist' oli kaikki;
Ei mikään ristiriidass' aiheen kanssa;
Kaikessa kelpo järjestys, ja loimet
Hyvät ja moitteettomat.

BUCKINGHAM.

Kuka johti —

Tarkoitan: kuka pani tämän loiston
Ruhon ja raajat kokoon, tiedättekö?

NORFOLK.

Mies, jolla ei niin alkeitakaan kuulu
Olevan moiseen toimeen.

BUCKINGHAM.

Kuka se? —

NORFOLK.

Kaikk' oli älykkäästi järjestänyt
Suur'arvollisin kardinaali York.

BUCKINGHAM.

Se lemmon ruoka! Joka miehen puuroon
Hän sormens' ahnaan pistää. Mitä häneen
Nää turhat mailman menot koskevat?
Mokoma lihatönkkä kupuineen
Kaikk' auringonko armaat säteet kokoo
Ja pidättää ne maalta?

NORFOLK.

Todellakin

Hänessä ainesta on moiseen tekoon.
Ei sukupuuta hällä, jonka arvo
Tien viittais jälkeisille; valtiolle
Suurtöit' ei ole tehnyt; apureina
Ei ylhät suosijat; vaan, niinkuin lukki,
Kaikk' itsestään hän kutoo, näyttäin näin
Ett' omall' ansiollaan tiensä raivaa;
Se taivaan lahja hänelle paikan hankki
Lähinnä kuningasta.

ABERGAVENNY.

Taivaan lahjast'

En minä tiedä; terävämpi silmä
Sen tutkikoon; mut kauttaaltaan näen korskan
Hänestä pilkistävän. Mistä se?
Jos hornast' ei, niin perkele on saita,
Tai pani paljaaks itsensä, ja York
Saa omastaan nyt luoda uuden hornan.

BUCKINGHAM.

Miks, hitto, ryhtyi Ranskan matkalla,
Kuninkaan tietämättä, valitsemaan
Hänelle seuraa? Luetteloon pani
Hän enimmäkseen moiset ylimykset,
Joill' oli siitä suuret menot vain,
Mut vähän kunniaa; vain kirje hältä —
Ei arvon neuvoskuntaa edes kuultu —
Ja lähde matkaan.

ABERGAVENNY.

Kolme ainakin

Ma tunnen suvussani, joilta on

Niin varat huvenneet, etteivät koskaan
He toinnu ennalleen.

BUCKINGHAM.

Oh, moni selkäs'
On taittanut, kun sukukartanonsa
Sälytti sille tätä matkaa varten.
Mit' auttoi turha loisto? Seuraus oli
Vain kurjin kurjuus.

NORFOLK.

Surull' aattelen,
Ett' ei tää rauhanliitto Ranskan kanssa
Tuo sitä, mitä vie se.

BUCKINGHAM.

Joka mies
Sen hirmumyrskyn jälkeen, joka seuras,
Nous haltioihin; omin neuvoinsa
Kaikk' ennustivat, että tämä myrsky,
Jok' ihan rauhan puvun raateli,
Ties äkkirikkoa.

NORFOLK.

Se taimell' on jo:
Jo Ranska, rauhan rikkoen, on pannut
Bordeaux'ssa kauppiemme kalut kiinni.

ABERGAVENNY.

Siks suuko lähetiltä tukittiin?

NORFOLK.

Niin, tietten.

ABERGAVENNY.

Kaunis rauha! Ylen kallis
On ostohinta.

BUCKINGHAM.

Ja tuon kaiken tehnyt
Se arvoisa on kardinaali!

NORFOLK.

Anteeks;
On tunnettu, ett' yksityistä kaunaa
On teillä kardinaaliin. Tietkää siis —
On, nähkääs, maineenne ja turvanne
Mun sydämmelläni — ett' yhtä maata
On kardinaalin ilkeys ja valta.
Lisäksi huomatkaa: jos mitä tahtoo
Vihansa tehdä, valta-apureita
Ei siltä puutu. Kostonhimoiseksi
Te hänet tiedätte; ja minä tiedän,
Häll' ett' on miekka terävä ja pitkä;
Se kauas tapaa; ja jos ei se yllä,
Hän määrään linkoo sen. Tää mieleen pankaa,
Se hyödyks on. Kas, tuossa tulee kari,
Jost' aioin teitä varoittaa.

(Kardinaali Wolsey tulee; valtasinetti-kukkaroa kannetaan hänen edellään. Vartijoita ja kaksi kirjuria papereineen. Kardinaali ohi kulkiessaan luo Buckinghamiin, ja Buckingham samaten häneen, halveksivan katseen.)

WOLSEY.

Vai Buckinghamin hovimestari?
Ja missä kuulustelukirja?

1 KIRJURI.

Tässä.

WOLSEY.

Ja itse onko läsnä hän?

1 KIRJURI.

On, armo.

WOLSEY.

No hyvä; saamme lisää kuulla; pian
Tuo Buckinghamin korska katse talttuu.

(Wolsey seurueineen menee.)

BUCKINGHAM.

Se lahtar'koira[2] myrkkyyinen on suustaan,
Ja min' en häntä suistaa voi! Siis paras,
Hänt' etten herätä. Lois-oppi voittaa
Ylimysveren.

NORFOLK.

Mitä? Kiihdyttekö?

Rukoilkaa malttia: se tautinne
On ainut lääke.

BUCKINGHAM.

Pahaa mulle uhkaa

Tuon miehen katse; silmillään mua ilkkui
Kuin mitä loista. Mulle paulaa punoo
Par'aikaa hän; luo kuninkaan hän meni;
Hänt' uhallani seuraan.

NORFOLK.

Ei, ei; jääkää.

Vihanne kanssa neuvotelkoon järki,
Mihin on ryhdyttävä. Jyrkkää vuotta
Alussa verkkaan noustaan; viha on
Kuin äksy ratsu: jos sen päästät valtaan,
Se omaan intoons' uupuu. Teiltä aina
Sain parhaat neuvot; itsellenne suokaa
Mit' ystävälle.

BUCKINGHAM.

Kuninkaan luo menen,

Ja kunniani äänell' alas huudan
Tuon Ipswichläisen hylkiön, tai saarnaan,
Ett' arvon-erotust' ei ole enää.

NORFOLK.

Oi, malttukaatte; älkää kiuasta
Niin kuumaks tehkö vihamiestä varten,
Ett' itse korvennutte. Kiivaudessa
Ohitse määrän juoksemme ja vedon
Hopulla menetämme. Tuli, nähkääs,
Ylitse kuohuttaissaan nestettä
Huventaa vain, vaikk' enentävän näyttää.
Sen aina sanon: Englanniss' ei kukaan
Paremmiin teitä ohjaa kuin te itse,
Jos älyn mehulla vain sammutatte
Tai edes hillitsette kiihkon tulta.

BUCKINGHAM.

Suur' kiitos vain; kyll' ohjettanne noudan.
Mut pöyhkän pöyhkä konna tuo — niin siksi
En sano, että sappeni nyt kuohuu,
Vaan jalost' inhosta — on — niinkuin varmat

Osoittaa tiedot, näytteet yhtä kirrkaat
Kuin lähteensilmä, josta sorajyvä
Pieninkin kuultaa — on — on lahjakontti
Ja petturi.

NORFOLK.

Ei toki petturi.

BUCKINGHAM.

Sen kuulloon kuningas; on näytteet vahvat
Kuin kallio. Tuo hurskas kettu, nähkääs,
Tai susi, taikka kumpikin — yht' ahnas
Hän on kuin viekas, yhtä kärkeä pahaan,
Kuin kyykäs tekoon: ammatti ja luonne
Ne vastavuoroon toistaan saastuttaa —
Vain Ranskass' ylpeilläkseen samoin kuin
Kotona täällä, tuohon turman liittoon
Kuninkaan saattoi, tuohon kokoukseen,
Jok' aimo verot vei ja sitten särkyi
Kuin lasi viruttaissa.

NORFOLK.

Se on totta.

BUCKINGHAM.

Niin, kuulkaa vain. Tuo viekas kardinaali
Esitti kaikki liiton kohdat niin
Kuin itse tahtoi; kun hän huus: "Niin olkoon",
Niin suostuttiin; jok' auttoi yhtä paljon
Kuin sauva kuollutta. Mut kardinaali
Sen teki; hyvä siis; se kunnan Wolsey
Ei erehtyä voi. Nyt mikä seuraa,
Se vanhan petos-nartun vain on pentu.
Sanottiin, Kaarle keisar' että tuli
Luo kuningatar-tädin vieraisille,
Mut itse asiassa Wolsey'n kanssa
Hän tuli kuiskuttelemaan; no niin.
Hän varoi, että Englannin ja Ranskan
Vois ystävyden liitost' olla haittaa;
Siin' uhkaa vaani hän, ja salaa sopi
Siis kardinaalin kanssa. Luulen varmaan —
Niin, tiedän — että keisar' ensin maksoi
Ja siten pyyntönsä jo ennalta
Sai täytetyksi. Kullalla kun tie on
Näin tasoitettu, anoo keisar', että
Kuninkaan suunnan kardinaali muuttais
Ja rikkois rauhan. Kuninkaalle heti
Vien minä tiedon, että kardinaali
Noin mielinmäärin omaks hyödykseen
Vain kauppaa käypi hänen kunniallaan.

NORFOLK.

Surettaa moista kuulla; toivon ett' on
Se erehdystä vain.

BUCKINGHAM.

Ei rahtustakaan.

Hänt' oikeassa kuvaan karvassaan,
Jok' ilmeiseksi kohta todistetaan.

(Brandon tulee; hänen edellään kulkee aseellinen
oikeudenpalvelija ja pari kolme vartijaa.)

BRANDON.

Mies, tehtäväsi tiedät; toimeen käy!

OIKEUDENPALVELIJA.

Lord, Buckinghamin herttua, Stratfordin,
Northamptonin ja Herefordin kreivi,
Maanpetoksesta sinut vangitsen,
Nimessä majesteetin.

BUCKINGHAM.

Siinä näette:

Mun verkkoons' ovat saaneet; uhriks joudun
Kavalan juonen.

BRANDON.

Surku minun tulee

Näin omin silmin nähdä, kuinka teiltä
Vapaus viedään. Kuninkaan on käsky;
Nyt matka Toweriin.[3]

BUCKINGHAM.

Mun turha puoltaa

On puhtauttani; mustattu niin olen,
Ett' ei jää valkeata paikkaa minuun.
Vaan taivaan olkoon tahto nyt ja aina! —
Ma seuraan. — Hyvästi, lord Aberganny!

BRANDON.

Hän tulee mukaan.

(Abergavennyille.)

Kuninkaan on käsky

Toweriin teidät viedä, kunnes toisin
On määrätty.

ABERGAVENNY.

Ma sanon niinkuin herttua:

Jumalan olkoon tahto! Kuningasta
On toteltava.

BRANDON.

Täss' on mulla valtuus

Lord Montacute vangita, ja samoin
John de la Car'kin, herttuan rippi-isä,
Ja kanslerinsa, Gilbert Peck.

BUCKINGHAM.

No, siinä

On koko liittokunta. Eikö muita?

BRANDON.

Kartheusi-munkki.

BUCKINGHAM.

Niklas Hopkins?

BRANDON.

Niin.

BUCKINGHAM.

Kavala hovivoutini on; hänet
Tuo yleti röyhkä pappi kullall' osti.
Jo mitattu on elämäni lanka.
Buckingham-raukan olen varjo vain,
Jonk' ympärille synkät pilvet kertyy
Ja aurinkoni kaihtaa. — Hyvästi!

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Valtaneuvoston kokoushuone.

(Torvien toivotusta. Kuningas Henrik, kardinaali Wolsey, neuvoston jäsenet, sir Thomas Lovell, sotaherroja ja seuralaisia tulee, kuningas nojaten kardinaalin olkaan.)

KUNINGAS HENRIK.

Eloni elinveret teitä auliist'
Avusta kiittää. Valmiiks ladatun
Petoksen suussa seisoin; kiitän teitä,
Kun pois sen torjuitte. — Nyt tuokaa sisään
Se Buckinghamin mies, jott' itse kuulen
Kuink' uudistaa hän tunnustuksensa
Ja isäntänsä kavalluksen jälleen
Esittää kohta kohdalta.

(Kuningas käy istumaan valtaistuimelle; valtaneuvokset asettuvat paikoilleen. Kardinaali istuu kuninkaan jalkain juureen hänen oikealle puolelleen. Melua kuuluu ulkoa; huudetaan: "Tietä kuningattarelle!" Kuningatar tulee Norfolkkin ja Suffolkin herttuain johdattamana; hän polvistuu. Kuningas nousee valtaistuimeltaan, nostaa hänet ylös, suutelee häntä ja tahtoo asettaa hänet viereensä istumaan.)

KUNINGATAR KATARIINA.

Ei, viel' en nouse: mull' on armon pyyntö.

KUNINGAS HENRIK.

Ei, nouskaa: tähän viereen! Puoli tehkää
Vain pyyntöä; on puoli valtaa teidän,
Ja toisen puolen saatte pyytämättä.
Sanokaa vain se.

KUNINGATAR KATARIINA.

Kiitos, majesteetti!

Niin itseänne rakastakaa, niin,
Ett' ylhä arvonne ja kunnianne
Ei joutavaksi jää: se pyyntöni
On ydin.

KUNINGAS HENRIK.

Haltijani, jatkakaa!

KUNINGATAR KATARIINA.

On mulle valittaneet taatut miehet,
Eik' aivan harvatkaan, ett' alamaisill'
On suuri hätä. Maassa kiertää käsky,
Jok' irti repii kansan sydämestä
Alamaissiteet; vaikka kohdistuukin,
Lord kardinaali, haikein moite teihin,
Tään veronryöstön alkuunpanijaan,
Niin sentään majesteettikaan — jonk' arvoa
Varjelkoon taivas tahrasta! — ei säästy
Pahoilta kieliltä; ja tästä rikkuu
Kaikk' alamaisuustunteet, melkein puhkee
Jo ilmikapina.

NORFOLK.

Ei melkein vain,

Mut aivan varmaan. Tämän veron tähden
Kaikk' kankurit, jotk' eivät enää voi
Työvoimaa pitää, irtisanoneet on
Kutojat, kehrääjät ja karstaajat;
Ja nämä, muuhun työhön kömpelöinä,
Nälän ja puutteen tuskauttamina,
Pahimman uhallakin, kapinoivat,
Ja vaara heill' on liittolaisna.

KUNINGAS HENRIK.

Verot!

Mitä veroja? Ja mistä? Kardinaali, —
Teit' yhtä paljon moititaan kuin meitä, —

Veroista näistä tiedättekö?

WOLSEY.

Anteeks,

Ma valtakunnan asioista tiedän
Vain osaksi; mies riviss' olen vain
Ja kuljen muiden myötä.

KUNINGATAR KATARIINA.

Ette tiedä

Muit' enemmän, mut teette mitä tietää
Jok'ikinen, ja jota onnekseen
Ei kukaan tietää tahtois, mutta siihen
On tietoon pakotettu. Verotaakat,
Joit' armo utelee, ne kauheit' ovat
Jo kuullakin, ja niiden painosta
Jo selkä taittuu. Teidän sanotaan
Ne keksineen; jos valhe se, niin pahoin
On teitä paneteltu.

KUNINGAS HENRIK.

Taas nuo verot!

No, mitä luontoa ne verot ovat?
Sanokaa, mitä?

KUNINGATAR KATARIINA.

Liiaks rohkenen ma

Vedota malttiinne, mut armolupa
Se rohkeutt' antaa. Kansan valituksiin
On syynä käsky, että kuudennus
Tuloista oiti ryöstön uhalla
On maksettava; Ranskan sota muka
On aiheena. Tuost' yltyy rohkeiks kielet,
Suut vihaa sylkevät ja mielten viluun
Uskollisuuskin jäätyy; kirot kulkee
Rukousten sijassa, ja kuuliaisuus.
Sopuisa ennen, nyt kuin orja noutaa
Jokaista kiihkön puuskaa. Majesteetti,
On kiireet tuumat tarpeen; tärkeämpää
Ei mikään nyt.

KUNINGAS HENRIK.

Niin totta kuin ma elän,

Se tahtoni ei ole.

WOLSEY.

Minä taas

En tässä tehnyt muuta kuin ett' annoin
Vain yksityisen ääneni, ja senkin
Vain tietomiesten suostumuksella.
Jos mua parjaa kieli, jok' ei tunne,
Ei mieltäni, ei tointani, mut sentään
Mun tekojani mestaroi, niin vastaan:
Se vain on asemani kohtalo,
Ja hyveen tie on aina ohdakkeinen.
Ei tehtävää saa heittää pelosta
Ett' ilki-moitteen kanssa kahnahan joutuu;
Se uutta, ylvää laivaa aina seuraa
Kuin petokala, mutta turhaan pyyntiin
Sen ajo päättyy. Parhaamme kun teemme,
Niin sairas — usein heikko — moite tätä
Ei myönnä työksemme, tai suoraan parjaa;
Mut huonoimmatpa työmme, tylsää mieltä
Jos kutkuttavat, pilviin nostetaan.
Jos alallemme jäämme pelosta
Ett' ilkkuihin liikkeitämme moitittaisiin,

Niin paras kasvaa kiinni paikkaamme
Ja kuvapatsait' olla.

KUNINGAS HENRIK.

Huolelliset

Ja viisaat toimet pelkoa ei tunne,
Mut ohjeettomain töiden seuraukset
On pelottavat; Onko tähän ryöstöön
Tukea teillä? Luullakseni ei.
Laist' ei saa kansaa irroittaa ja sitä
Sitoa mielivaltaan. Kuudes osa?
Kamala vero! Näinhän joka puusta
Revimme lehvät, kuoren, lylvynkin,
Ja jos näin silvotulle juuri jääkin,
Siit' ilma imee mehun. Joka, lääniin,
Jot' yllätetty näin on, tieto viekää,
Ett' armo jokaiselle tarjotaan,
Jok' evännyt on veron. Toimeen käykää,
Ja tehkää niinkuin käsken.

WOLSEY (kirjurille).

Sananen!

Jokaiseen kreivikuntaan laittakaa
Kuninkaan armokirje. Minuun karvas
On kansan mieli; huhu levitelkää —
Ett' armo tää ja helpotus on tullut
Mun välitykselläni. Paikalla
Minulta saatte lisäohjeita.

(Kirjuri menee.)

(Hovimestari tulee.)

KUNINGATAR KATARIINA.

Käy sääliks, ett' on herttua Buckingham
Vihanne saanut.

KUNINGAS HENRIK.

Sit' on monen sääli.
Hän tietomies on, hyvä puhuja
Ja luonnon suosikki; niin kasvatettu,
Ett' opiksi on oppineimmillekin,
Ja muilt' ei kysy neuvoa. Mut nähkääs,
Noin jalot lahjat, väärin käytettyinä,
Ne käyvät, jos on mieli turmeltunut,
Paheiksi, tuhat kertaa häijymmiksi
Kuin ennen kauniit' olivat. Tuo mies,
Jok' oli täydellinen luonnon ihme
Ja jonka puhe kuulijan niin hurmas,
Ett' oli tunnit minuutteja, hän
Nyt sulons' entiset on inhottavaan
Pukunut pukuun ja niin mustaks tullut
Kuin hornan karsta. Istukaa, niin saatte
Tält' uskotultaan kuulla asioita,
Joit' itkee kunnia. — Ne vehkeet taaskin
Hän kertokoon; mit' emme liian vähän
Voi tuta, emme liian paljon kuulla.

WOLSEY.

Esille, mies, ja rohkein mielin kerro,
Kuin taattu alamainen, mitä tiedät
Sa Buckinghamista.

KUNINGAS HENRIK.

Niin, puhu suoraan.

HOVIMESTARI.

Ensinkin joka päivä saastaista
Puhetta piti, sanoi: kuningas
Jos lapsetonna kuoli, kyllä tiesi
Hän ottaa valtikan. Nuo samat sanat
Sanovan hänen kuulin vävyllään,
Lord Abergavennyille; ja koston vannoi
Hän kardinaalille.

WOLSEY.

Suur' majesteetti,
Havaitkaa, mikä vaara tuossa piilee.
Kun hänt' ei suosita niin, kuin hän soisi.
Niin purkaa teihin sappensa ja lisäks
Myös ystäviinne.

KUNINGATAR KATARIINA.

Hiukan laupeutta,
Lukenut kardinaali!

KUNINGAS HENRIK.

Sano, millä
Hän oikeutensa kruunuun perustaa,
Mun kuoltuani? Viittausta siihen
Oletko kuullut?

HOVIMESTARI.

Hänet tähän tuumaan
Sai Niklas Hopkins tyhjin taikoineen.

KUNINGAS HENRIK.

Mikä Hopkins?

HOVIMESTARI.

Hänen rippi-isänsä,
Kartheusi-munkki, joka herrautt' aina
Hänelle syötti.

KUNINGAS HENRIK.

Mistä tiedät sen?

HOVIMESTARI.

Vähäistä ennen lähtöänne Ranskaan,
Kun herttua Rosess' oli, Lawrence Poultneyn
Pitäjäkunnassa, hän kysyi multa,
Kuink' oli Lontoon asukkaille mieleen
Tuo Ranskan matka. Sanoin pelättävän,
Ett' aikeiss' ovat ranskalaiset pettää
Kuningastamme. Herttua heti vastas:
"Ei turhaa pelko"; sanoi varovansa,
Ett' erään pyhän munkin ennustus
Kävisi toteen; "tämä", niin hän sanoi,
"Mult' usein pyysi päästä määrä-aikaan
John de la Car'in, kappalaiseni,
Puheille tärkeiss' asioissa; tämän
Kun juhlallisen ripin turviss' oli
Hän vannottanut, ettei salaisuutta
Ilmais yhdellekään paitsi mulle",
Niin vakavasti lausui hän ja verkkaan:
"Ei kuninkaan, ei hänen sukunsakaan
Käy hyvin, sanokaa se herttualle;
Siis pyrkiköön vain rahvaan suosioon;
Viel' Englantia herttua hallitsee."

KUNINGATAR KATARIINA.

Olitte, muistaakseni, herttuan vouti,
Ja alamaisten valituksesta
Viralta teidät pantiin. Varokaa,

Ett' ette vihast' ylvää miestä syytä
Ja saata sieluanne vahinkoon.
Varokaa; sitä sydämmestä pyydän.

KUNINGAS HENRIK.
No, älkää! — Jatka!

HOVIMESTARI.
Kautta sieluni!
Vain totta puhun. Sanoin herralleni,
Ett' oli munkki pirun riivaama,
Ja ett' on vaarallista hautoa
Niin kauan tuota, että siitä kypsyy
Tehokas hanke, — jok' on luultavaa,
Jos siihen uskoi. "Joutavaa!" hän sanoi,
"Ei siitä vaaraa", lisäten: "Jos väin
Kuningas viime tautiins' oisi kuollut,
Niin kardinaali sekä Thomas Lovell
Ois päässeet päästään."

KUNINGAS HENRIK.
Haa! Mik' ilki-julmus!
Se mies tuo turman. — Muuta tiedätkö?

HOVIMESTARI.
Kyll', armon herra.

KUNINGAS HENRIK.
Jatka!

HOVIMESTARI.
Greenwichissä
Kun majesteetti moitti herttuaa
Sir William Blomerin tähden —

KUNINGAS HENRIK.
Muistan sen;
Hän palkoissani oli, mutta herttua
Sai hänet miehekseen. — No, jatka, jatka!

HOVIMESTARI.
"Vaikk' ois mun panneet Toweriin", hän sanoi,
"Halunnut oisin tehdä saman teon,
Mink' aikoi Rikhard-anastajalle
Isäni tehdä, kun hän Salisburyssä
Pyys audienssia; jos sen ois saanut,
Niin tervehtäissä veitsen pistänyt
Hän oisi häneen."

KUNINGAS HENRIK.
Mikä jättikonna!

WOLSEY.
No, rouva, turvass' oisko kuningas,
Jos tätä miestä ei tyrmään suljettaisi?

KUNINGATAR KATARIINA.
Jumala kaikki ohjatkoon!

KUNINGAS HENRIK.
On jotain
Sinulla vielä mielessäsi: puhu!

HOVIMESTARI.
Kun "veitsen" mainitsi, hän oikaisihe
Ja toinen käsi väkipuukossa,
Povella toinen, silmänsä hän nosti
Ja vannoi julman valan: että häntä

Jos pahoin pidellään, niin saman verran
Vie voiton isästänsä hän, kuin teko
Vie epäröiväst' aikeesta.

KUNINGAS HENRIK.

Ei enää

Hän meihin veistään pistä. Tyrmäss' on hän.
Hänt' oiti tutkittakoon. Jos hän laissa
Saa armoa, niin saakoon; meiltä sitä
Hän ei saa. Kautta päivän sekä yön!
Hän teki vallankavaltajan työn.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Huone kuninkaanlinnassa.

(Lord kamariherra ja lord Sands tulevat.)

KAMARIHERRA.

Mut kuinka Ranska tenhollaan voi miehet
Noin houkkamaisiks tehdä?

SANDS.

Uutta tapaa,

Vaikka olkoon kuinka epämiehekästä
Tai naurettavaa, aina seurataan.

KAMARIHERRA.

Mun nähdäkseni meidän engelsmannit
Ei muuta tuoneet viime matkaltaan
Kuin pari kolme irvettä, ja nekin
Niin vietäviä, jotta vaikka vannon,
Ett' ovat olleet nokkaneuvokissa
Pipinin kanssa taikka Lotharin,
Niin ovat olevinaan.

SANDS.

Heillä kaikill'

On uutukaiset koivet, mutta rammat;
Ken heit' ei ole ennen nähnyt, luulis
Ett' ovat saaneet patin.

KAMARIHERRA.

Niinpä niinkin;

Ja vaatteet lisäksi pakanain on partta:
On kristillisuus loppuun kulutettu. —
(Sir Thomas Lovell tulee.)
Mit' uutta, Thomas Lovell?

LOVELL.

Eipä muuta

Kuin uusi sääntö, mikä linnan porttiin
On naulattuna.

KAMARIHERRA.

Mikä?

LOVELL.

Uudismuutos

Vain matkateikareille, linna kun on
Lorua, riitaa, räätäleitä täynnä.

KAMARIHERRA.

No, hyvä! Monsieurit nyt saavat tuta,
Ett' Englanninkin hovikoiss' on mieltä,

Vaikk' eivät ole Louvres'ia[4] he nähneet.

LOVELL.

Nyt saavat — niin on käsky — joko heittää
Nuo Ranskan narri-perut, sulkatöyhöt
Ja muutkin moiset kelpo tyhmyydet,
Kuin kilpataistelut ja tulitukset
Ja lainakommat, joilla ivailevat
Vain parempiaan; kieltää uskonsa
Lyhyihin lahkimoihin, pitkiin sukkiin
Ja tennikseen ja muuhun matkamuotiin
Ja elää kunnon ihmisiksi taas;
Tai mennä vanhain kisaveikkain luo
Ja siellä kuluttaa *cum privilegio*
Nuo narriutensa riettaat riekaleet.

SANDS.

On aika heitä parantaa; se tauti
Jo alkaa tarttua.

KAMARIHERRA.

Voi naisiamme,
Kun menettävät kauniit lystit!

LOVELL.

Kyllä
Nyt alkaa ulina; noill' äpäriillä
On keinot, millä naista naurattaa:
Niin, ranskalainen laulu vain ja huilu.

SANDS.

Ne piru huilatkoon! Niin heistä päästään.
Heit' ei voi kukaan kääntää. Maalaisloordi
Nyt minunlaiseni, jok' aikaa leikist',
On ollut pois, voi kelpo laulun laulaa
Ja saada kuulijoita, jopa käydä
Jo laulajastakin.

KAMARIHERRA.

Niin oikein, kiinni
Viel' istuu varsahammas.

SANDS.

Eikä lähde,
Jos jäljell' on vain tynkäkin.

KAMARIHERRA.

Sir Thomas,
Mihinkä aiotte?

LOVELL.

Luo kardinaalin.
Lie matka sinne teilläkin?

KAMARIHERRA.

On oikein.
Hänell' on tänään suuret iltapidot,
Ja sinne tulee miestä sekä naista:
Niin, varmaan valtakunnan kukasto.

LOVELL.

On tuolla prelaatilla aulis mieli
Ja käsi runsas niinkuin maaemolla:
Sen kaste laskee kaikkiin.

KAMARIHERRA.

Jalo on hän;
Vain paha kieli saattaa toista väittää.

SANDS.

Niin, häll' on siihen varaa; saituus hänest'
On synty suurempi kuin harhaoppi.
Senlaisten miesten täytyy auliit' olla:
He ovat esikuvina.

KAMARIHERRA.

Niin ovat;

Mut harvat niinkuin hän. Jo vene vartoo;
Mukahän tulkaa. — Joutukaa, sir Thomas,
Ma muuten myöhästyn; ja se ei sovi:
Sir Henry Guilfordin ja minun määrä
On olla marsalkkoina.

SANDS.

Teitä seuraan.

Neljäs kohtaus.

Juhlasali Yorkin linnassa.

(Hoboijan soittoa. Pieni pöytä kunniakatoksen alla kardinaalia varten, pitempi pöytä vieraita varten; toisesta ovesta tulee Anna Bullen, useita loordeja, ladyjä ja vallasnaisia juhluvieraina, toisesta sir Henrik Guilford.)

GUILFORD.

Hyvät naiset, teille yhteistervehdys
Lord kardinaalilta. Tään illan teille
Ja ilolle hän pyhittää; ja toivoo,
Ett' tähän leivoparveen huolt' ei kukaan
Tuo mukanaan. Niin iloiset nyt olkaa,
Kuin hyvä seura, hyvä vastaanotto
Ja hyvä viinit hyvää aikaan saa.

(Lord kamariherra, lord Sands ja sir Thomas Lovell tulevat.)

Te myöhästyitte. Minä sain jo siivet,
Kun tätä kaunoseuraa aattelinkin.

KAMARIHERRA.

Sir Henrik, nuori olette.

SANDS.

Sir Thomas,

Jos kardinaalill' ois vain puolet minun
Maallikkomieltäni, niin moni tässä
Sais haukkapalan maatapaniaisiks
Ja varmaan parempaa ei toivoiskaan.
Niin maarin, soma liuta sulosuita!

LOVELL.

Mitä jos moniaalle rippi-isäks
Nyt rupeisitte.

SANDS.

Tosiaan! Hän kyllä
Sais helpon synninpäästön.

LOVELL.

Kuinka helpon?

SANDS.

Niin helpon kuin voi höyhenpatja antaa.

KAMARIHERRA.

No, armaat, istukaahan! Tuota puolta
Te, Guilford, järjestäkää; minä tätä.
Koht' armo tulee. — Tääll' ei viluss' olla:

Kaks naista rinnan tuopi kylmän pinnan. —
Te valvattaa heit' osaatte, lord Sands.
No, tuohon väliin istukaa.

SANDS.

Kyll', armo,
Suur' kiitos! — Luvallanne, kauniit naiset!

(Istuutuu Anna Bullenin ja erään toisen naisen väliin.)

Jos vähän hulluttelen, suokaa anteeks:
Isääni tulen.

ANNA.
Oliko hän hullu!

SANDS.
Oli: hullu, varsin hullu, naisein hullu;
Ei sentään purrut, vaan, kuin minä nyt,
Hän kymment' yhtä haavaa muiskas.

(Suutelee häntä.)

KAMARIHERRA.
Hyvä! —
Nyt kaikki hyvin on. — Te, hyvät herrat,
Syyn saatte, jos nää kauniit naiset täältä
Nyreissään poistuu.

SANDS.
Pikku puolestani
Koetan minä parastani.

(Hoboijan soittoa. Kardinaali Wolsey tulee seurueineen ja istuutuu kunniakatoksen alle.)

WOLSEY.
Terveeksi, kauniit vieraat! Ken ei työkseen
Nyt ilakoi, ei ole ystäväni.
Ma teidän kaikkein tervetuliaisiks
Juon maljanne.

(Ju.)

SANDS.
On armo armollinen.
Pikari tänne, johon kiitos mahtuu,
Niin säästyy pitkät puheet.

WOLSEY.
Kiitos, loordi!
Mut naapureitanne nyt rohkaiskaa. —
Nureissaan ovat naiset. — Hyvät herrat,
Kenenkä syy on?

SANDS.
Jahka viinin hehku
Nuo kauniit posket punaa, kyllä meidät
Puhuvat kumoon.

ANNA.
Lysti mies se loordi!

SANDS.
Niin, kahdenkesken-lystissä. Saas tästä!
Juon onneksenne; vastatkaa, kun klikkaan.
On kohta —

ANNA.

Jota ette näyttää voi.

SANDS.

Mit', armo, sanoin? Nyt jo puhuvat.

(Torvensoittoa, rummunpäritystä ja tykinlaukauksia kuuluu ulkoa.)

WOLSEY.

Haa! Mitä tämä?

KAMARIHERRA.

Mene katsomaan.

(Palvelija menee.)

WOLSEY.

Sotaista ääntä! Mitä tämä tietää? —

Ei, naiset, älkää peljätkö; te turvass'

Olette sota-asetusten mukaan.

(Palvelija palaa.)

KAMARIHERRA.

Mit' on se?

PALVELIJA.

Vierait' ylimyksiä —

Silt' ihan näyttävät — on maihin noussut;

Kuin suuren hovin ylhäis-airuina

Tulevat tänne.

WOLSEY.

Käykää heitä vastaan,

Kamariherra; ranskaa osaatte;

Jalosti kohdelkaa ja tuokaa sisään,

Ett' tämä ihanuuden taivas heihin

Sais täysin loistaa. — Jotkut mukaan menkää. —

(Kamariherra seuralaisineen menee. Kaikki nousevat,
ja pöydät siirretään pois.)

Rikottu juhla on, mut korvaus suodaan.

Nyt ruoka maistukoon; ja vielä kerran

Satakoot tervehdykset: tervetulleet!

(Hoboijan soittoa. Kuningas ja muita tulee naamioittuina ja paimenpuvussa, lord
kamariherran johdattamina. He astuvat suoraan kardinaalin eteen ja tervehtivät häntä
kohteliaasti.)

Ylevä seura! Mitä haluavat?

KAMARIHERRA.

Kun eivät kieltä osaa, pyytävät

Mua ilmoittamaan, että, kuultuaan

Ihanan, ylhän seuran täällä koolla

Nyt olevan, he karjalaumansa

Sulasta ihanuuden ihailusta

Nyt ovat jättäneet ja teiltä lupaa

Anovat katsellakseen tätä seuraa

Ja hetken näiden kanssa viettääkseen.

WOLSEY.

Sanokaa, loordi, että kunnian

Tekevät halvalle mun majalleni;

Ma tuhannesti heitä siitä kiitän

Ja pyydän heitä tervetulleiksi.

(Herrat pyytävät naisia tanssiin, kuningas pyytää Anna Bullenia.)

KUNINGAS HENRIK.

Ihanin käsi, mitä koskaan koskin;
Oi kauneus, ennen en sua tuntenut!

(Soittoa, tanssii.)

WOLSEY.

Mylord!

KAMARIHERRA.

Mit', armo?

WOLSEY.

Heille sanokaa,
Ett' yks lie heidän joukossaan, jonk' arvo
Tään paikan täyttää paremmin kuin minä;
Jos hänet tuntisin, niin nöyrimmästi
Sen luovuttaisin.

KAMARIHERRA.

Käskyn teen, mylord.

(Menee naamioiden luo, ja palaa.)

WOLSEY.

Mitä sanovat?

KAMARIHERRA.

On heidän joukoss' yksi,
Sen myöntävät; jos hänet keksitte,
Hän kyllä paikan ottaa.

WOLSEY.

Katsokaamme. —

(Astuu alas arvo-istuimeltaan.)

Anteeksi, hyvät herrat: teen vain tässä
Kuninkaan vaalin.

KUNINGAS HENRIK (Paljastaa kasvonsa.)

Oikein osattu!

Ihana seura teill' on. Oikein tehty!
Jos ette pappi ois, lord kardinaali,
Vois teistä pahaa luulla.

WOLSEY.

Hauskaa, ett' on
Noin leikillinen majesteetti.

KUNINGAS HENRIK.

Kuulkaa,

Kamariherra: ken tuo kaunis neiti?

KAMARIHERRA.

Armonne tiedoks, Thomas Bullenin,
Rochfordin viskontin, on tytär hän
Ja kuningattaremme hovineiti.

KUNINGAS HENRIK.

Ihana, toden totta! — Armas aarre,
Ois säädytöntä teitä tanssiin pyytää,
Suudelmaa ottamatta. Muistoksenne!
Pikari, hyvät herrat, kiertämään!

WOLSEY.

Sir Thomas, onko huoneessani pöytä
Jo katettuna?

LOVELL.
On.

WOLSEY.
Ma pelkään, armo,
Ett' tanssi teitä hieman kiihoitti.

KUNINGAS HENRIK.
Niin, pelkään, liiaksikin.

WOLSEY.
Lähi-huoneess'
On raittiimp' ilma, teidän armonne.

KUNINGAS HENRIK.
Talutkoon kukin naistaan. — Viel' en teitä,
Sulotar, päästä. — Ilo ylimmillen!
Lord kardinaali, puolen kymmenen
Nyt kaunottaren maljan tässä juon.
Ja tanssiin taas. Ja sitten uneksimaan,
Ken on se onnellinen. — Soitto soimaan!

(Menevät torvien soidessa.)

TOINEN NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Katu.

(Kaksi aatelismiestä, tulevat vastatuksin.)

1 AATELISMIES. Mihinkä kiire noin?

2 AATELISMIES.

Oo, Herran rauha,
Kärjäsaliin kuulemaan, kuink' on
Tuon suuren herttua Buckinghamin käynyt.

1 AATELISMIES. Sen vaivan teiltä säästän; kaikk' on ohi; Nyt tyrmään jälleen vanki saatetaan.

2 AATELISMIES. Läsn' olitte?

1 AATELISMIES.

Se tietty.

2 AATELISMIES.

Kuinka kävi?

1 AATELISMIES. On helppo arvata.

2 AATELISMIES.

Syypääksi nähtiin?

1 AATELISMIES. Niin tietysti, ja sillä tuomittiin.

2 AATELISMIES. Ma häntä säälin.

1 AATELISMIES.

Niinpä moni muukin.

2 AATELISMIES. Mut kuinka kävi se?

1 AATELISMIES.

Näin, lyhyesti:

Suur' herttua saapui aitauksen eteen
Ja vastas kanteeseen ja yhä väitti,
Ett' oli syytön, puolustukseksen
Esittäin monta vankkaa perustetta.
Kuninkaan valtuusmies taas vetosi
Useiden vierasmiesten todistuksiin
Ja tunnustuksiin; niitä herttua sitten
Mieskohtaisesti vaati kuultaviksi.
Niin astuivat nyt esiin hovivouti,
Kansleri Gilbert Peck, ja rippi-isä
John Car, ja munkkiperkele, tuo Hopkins,
Tuo kaiken pahan alku.

2 AATELISMIES. Joka hälle Noit' ennustuksiansa syötti?

1 AATELISMIES.

Sama.

Hänt' ankarasti kaikki syyttivät;
Heit' yritti hän jäävätä, mut turhaan.
Näin päärit havaitsivat hänet syypääks
Maankavallukseen. Henkens' edestä
Hän puhui paljon sekä oppineesti;
Mut siit' ei huolitettu, vain surkuteltiin.

2 AATELISMIES. Mut miltä tämän jälkeen näytti hän?

1 AATELISMIES.

Kun astui lakisaliin kuulemaan
Hän tuomiotaan, kuulinkellojansa,
Niin tuska hänet valtas, hiki valui,
Hän pahan lausui äkkivihan sanan;
Mut pian malttui taas ja loppuun saakka
Esiintyi tyynenä ja ylevänä.

2 AATELISMIES. Ei kuolemaa hän, luulen, pelkää.

1 AATELISMIES.

Ei,

Niin miehuuton ei ole. Syy vain häntä
Pahoittaa hiukan.

2 AATELISMIES. Kardinaali varmaan On tähän syypää.

1 AATELISMIES.

Siihen kaikki viittaa.

Tul' ensin syytteenalaiseks Kildare,
Maaherra Irlannin; kun pois hän saatiin,
Niin kreivi Surrey joutuin pantiin sijaan,
Ett' isäänsä ei ehtis auttaa.

2 AATELISMIES. Halpa Ja luihu vallan kuje.

1 AATELISMIES.

Palatessaan

Sen kyllä kostaa. Tiettyähän tää:
Jos ketä suosii kuningas, niin heti
Sen miehen kardinaali virkaan laittaa
Hovista hyvin kauas.

2 AATELISMIES.

Koko kansa

Hänt' ankarasti vihaa, soisi hänet
Kuus sylvä syvään maahan. Herttuaa
He jumaloivat: kelpo Buckinghamiks,
Hyveiden esikuvaks sanovat.

1 AATELISMIES. Hän tuossa on, se kovan onnen mies.

(Buckingham tulee oikeushuoneesta; hänen edellään kulkee oikeudenpalvelijoita, mestauspiilun terä käännettynä häneen päin; saattajina sir Thomas Lovell, sir Niklas Vaux, sir William Sands ja kansanjoukko.)

2 AATELISMIES. Lähemmä käydään.

BUCKINGHAM.

Hyvät kansalaiset,

Näin kauas säälien mua saatoitte;
Mua kuulkaa nyt, ja sitten kotiin menkää.
Maankavaltajan tuomion sain tänään,
Ja kuolla täytyy mun; mut taivas tietköön —
Ja tunto jos on mulla, se mua lyököön,
Kuin piilu tuo, jos haudon vilppiä.
Lakia kuolemastani en syytä,
Se kirjaimen on mukaan tehnyt oikein;
Mut siihen vetoajille laupeutta
Enemmän toivoisin; vaan näinkin ollen
Suon heille sydämestän' anteeksi.
Tok' älkööt tuhost' ylpeilkö ja älkööt
Paheillaan ryvettäkö suurten hautaa,
Vereni silloin maasta heille huutaa.
Pitempää elämää en enää toivo,
Enk' ano myös, vaikk' oisikin kuninkaalla
Enemmän armoa kuin mulla syytä.
Te harvat, jotka mua rakastitte
Ja itkeä mua rohkenette, veljet
Ja jalot ystävät, joist' ero jo
On katkerata, on jo kuolemaa,
Mua seuratkaa kuin hyvät enkelit;
Ja haikean kun eron piilu iskee,
Niin rukouksenne, kuin uhrisuitsu,
Taivaaseen sielun nostakoon. — Nyt tulkaa,
Jumalan nimeen. —

LOVELL.

Teidän armonne

Jos sydämmess' on vihan kaunaa minuun,
Rukoilen, suokaa anteeksi.

BUCKINGHAM.

Sir Thomas,

Mult' anteeks saatte, niinkuin itsekin
Ma anteeks toivon; kaikki anteeks saavat.
Niin ääretön ei vääryys, ettei sitä
Vois sovittaa; ei musta viha mulle
Saa hautaa luoda. Terveiseni kuninkaalle;
Jos hän mua mainitsee, niin sanokaa,
Ett' olin taivaaseen jo puolitiessä.
Kuninkaan puolest' aina rukoilen
Ja viime hengenvetoon häntä siunaan.
Eläköön kauemmin kuin mull' on aikaa
Lukea vuosiaan; ja rakkaudella
Hän hallitkoon ja rakastettuna!
Ja vanhana kun uupuu matkastansa,
Niin yhteen haudattakoon hyveen kanssa.

LOVELL.

Ma rantaan saatan teidän armonne,
Siell' annan toimeni ma Niklas Vaux'lle;
Perille hän vie teidät.

VAUX.

Valmiit olkaa,

Jo herttua tulee; kuntoon pankaa laiva
Ja kauniiks somistakaa, niin kuin pitää

Moiselle henkilölle.

BUCKINGHAM.

Ei, sir Niklas,

Tuo jättäkää; mua arvoni nyt ilkkuu.
Suurkonnetabel' olin tullessani
Ja herttua Buckingham — nyt Edvard Bohun,[5]
Vain köyhä raukka, toki rikkaampi
Kun halvat syyttäjäni, jotk' ei koskaan
Totuutta tunteneet; sen vahvistan nyt
Verellä, josta vielä vaikeroivat.
Isäni, Henrik Buckingham, — jok' ensin
Nous' anastajaa Richardia vastaan, —
Kun hädäss' etsi turvaa vasalliltaan,
Tään konnan pettämänä mestattiin
Ja tutkimatta; Herran rauha hälle!
Seuraaja, Henrik seitsemäs, kun sääli
Isäni surmaa, kuninkaallisesti
Palautti arvoni ja kirkkaampana
Nimeni nosti sorasta. Nyt poika,
Kahdeksas Henrik, hengen, nimen, arvon,
Kaikk' omimpani, yhdell' iskull' iäks
Hävittää maailmasta. Tuomarit
Mull' oli tosin jalotkin, siin' olin
Parempi isä-raukkaani; mut muuten
On kohtalomme sama: oma väki
Molemmat petti, omat suosikit.
Mik' urhoton ja luonnotonkin teko!
Mut Herran tiet on hyvät. Kuulkaa nyt,
Mink' antaa varman neuvon kuolevainen:
Ken luottoaan ja ystävyyttään tuhlaa,
Varuillaan olkoon: ne, joit' ystävinä
Poveenne painatte, jos onnessanne
Näkevät rikon pienenkin, niin teistä
Valuvat pois kuin vesi, palatakseen
Vain teitä upottamaan. Hyvät miehet,
Rukoilkaa puolestani. Käyn nyt matkaan:
Viimeinen pitkän, raskaan elämäni
On hetki tullut. Hyvästi! Jos synkkää
On mieli kertoa, niin kertokaa
Mun loppuni. — Nyt päivätyö on tehty;
Mua Jumal' armahtakoon!

(Buckingham saattoineen menee.)

1 AATELISMIES.

Surkeaa!

Mut pelkään, että monet kirot kokoo
Se niiden päähän, joiden täss' on syy.

2 AATELISMIES.

Jos syytön herttua on, niin tää on julmaa.
Mut vihjan olen saanut, että tekeill'
On toinen paha, vielä suurempi,
Jos toteen käy se.

1 AATELISMIES. Avuks' enkelit! Sanokaa, mikä? Minuun voitte luottaa.

2 AATELISMIES. Salaisin salaisuus: se suurta vaatii Vait'olon voimaa.

1 AATELISMIES. Uskokaa se mulle, En minä liikaa puhu.

2 AATELISMIES.

Luotan teinin.

No, olette kai viime aikaan kuullut
Sen huhun, että Katariinast' ottais
Kuningas eron?

1 AATELISMIES.

Kyllä, vaan se raukes;
Kuningas kun sen kuuli, vihoissaan
Lähetti sanan määrille ja käski
Tukeuttaa huhun ja sen juorujilta
Suut tukkia.

2 AATELISMIES.

Mut juoru toteutuu,
Se kasvaa virkeämpänä kuin koskaan;
Ja varmaks luullaan, että kuninkaan
On päätös tehty. Joko kardinaali,
Tai hänen kätyrinsä, vihasta
Kuningattareen ja hänet tuhotakseen,
Sai tunnon epäilyksiin kuninkaan;
Ja päälle päätteeksi on tänne tullut
Campejus kardinaali, niinkuin luullaan
Näiss' asioissa.

1 AATELISMIES.

Wolseyn työtä kaikki.
Hän tahtoo kostaa keisarille, tää
Kun hänt' ei hänen pyynnöstänsä tehnyt
Toledon arkkipiispaks.

2 AATELISMIES.

Sattui pilkkaan,
Mut julmaa, että kuningatar siitä
Saa kärsiä. Vaan kardinaalin tahto
Ei väjää; kuningatar sortukoon.

1 AATELISMIES. On kurjaa tuo. Vois joku meitä kuulla; Siis paras tästä haastaa kahdenkesken.

(Menevät.)

Toinen kohta.

Vierashuone kuninkaan linnassa.

(Lord kamariherra tulee, lukien kirjettä.)

KAMARIHERRA. "Mylord, hevoset, joita teidän ylhäisyytenne halusi, olin kaikella mahdollisella huolella valikoinut, opettanut ja varustellut. Ne olivat nuoria ja sieviä ja parasta pohjolan rotua. Kun olivat valmiit Lontooseen lähetettäviksi, niin kardinaalin mies tuli valtakirja taskussa ja otti ne minulta väkivoimin, sanoen herransa tahdon olevan, että häntä on palveltava ennen alamaista, jos ei ennen kuningasta; ja se tukki meiltä suun, mylord."

Hän sitä varmaan tahtoo. No, ne saakoon;
Hän ottaa vielä kaikki.

(Norfolkin ja Suffolkin herttuat tulevat.)

NORFOLK.

Hyvää päivää,
Kamariherra!

KAMARIHERRA.

Hyvää päivää, herrat!

SUFFOLK.

Mitenkä kuninkaan on?

KAMARIHERRA.

Yksin on hän
Ja synkkiin huoliin vaipuneena.

NORFOLK.

Mistä?

KAMARIHERRA.

Tuo veljenvaimon naiminen se hänen
Lie tunnollaan.

SUFFOLK.

Ei, toinen nainen hällä
On tunnollaan.

NORFOLK.

Niin; kardinaalin työtä,
Kuningas-kardinaalin. Sokko pappi,
Tuo onnen vanhin poika, nurin kaikki
Nyt kääntää. Kuningas jos tuntis hänet!

SUFFOLK.

Jos vain! Hän ennen itseään ei tunne.

NORFOLK.

Kuink' aina toimens' alkaa pyhästi
Ja hartaasti! Kun rikkui keisarin,
Kuningattaren langon, kanssa liitto,
Nyt kuninkaan hän sieluun hiipii, sinne
Epäilyst', uhkaa kylvää, tunnonvaivaa
Ja arveluita — naimaliittoon nähden;
Ja näistä hänet pelastaakseen neuvoo,
Ett' avionsa hylkäis, hänet, joka
Kaksikymmentä on vuotta riippunut
Kuin helmi hänen kaulassaan eik' ikään
Viel' loistoansa menettänyt; hänet,
Jok' on niin täysin häntä rakastanut
Kuin hyvää ihmist' enkelit; niin, hänet,
Jok' iskun kovimmankin kohdatessa
Vain siunaa häntä. Hurskas eikö tuuma?

KAMARIHERRA.

Mokomat neuvot taivas ehkäisköön!
Niin totta, tuota kaikkein kielet mainii
Ja kaikkein sydän itkee. Tarkka huomaa
Sen, että Ranskan kuninkaan on sisar
Pääsyynä kaikkeen. Taivas vielä avaa
Kuninkaan silmät, jotk' on sokaissut
Tuo halpa, kehno mies.

SUFFOLK.

Ja moisen ikeest'
Irroitaa meidät.

NORFOLK.

Sydämmest' en tarvis
Rukoilla pelastusta, muuten pian
Tuo vallanahnas meidät kaikki sotkee
Prinseistä paasheiksi.[6] On ihmisarvo
Hänestä savimöhkä, jota vatkaa
Hän mielin määrin.

SUFFOLK.

Sääntönä on mulla:
En häntä rakasta, en pelkää häntä;
Mua hän ei luonut; kuninkaani armoss'
On onneni; jos kiroo hän tai siunaa,
Se yhtä on, vain tuulta, jost' en piittaa.
Ma tunsin, tunnen hänet; menköön paaviin,
Mist' ylpeytens' on saanut.

NORFOLK.

Menkäämme

Ja koittakaamme kuninkaasta poistaa
Nuo kalvavat ja synkät aatokset.
Mukaamme tuletteko?

KAMARIHERRA.

Anteeks suokaa,
Kuninkaan olen asioilla; pelkään
Pait sitä, ett' on aika sopimaton.
Hyvästi, herrat!

NORFOLK.

Kiitos vain, mylord.

(Lord kamariherra menee.)

(Norfolk avaa ovipuoliskon. Kuningas istuu
lukemassa ja mietteisiinsä vaipuneena.)

SUFFOLK.

Kas, kuin' on synkkä! Varmaan murhe painaa.

KUNINGAS HENRIK.

Ken siellä?

NORFOLK.

Hyvä taivas, torju viha!

KUNINGAS HENRIK.

Ken siellä, sanon? Kuinka uskallatte
Mua yksinmietteissäni häiritä?
Ken olen?

NORFOLK.

Armollinen kuningas,
Jok' anteeks antaa rikokset, jos pahaa
Ei tarkoiteta. Valta-asiat
Tään aiheuttivat: majesteetin mieltä
Tulimme tiedustamaan.

KUNINGAS HENRIK.

Julkeat!

Pois! Tiedättehän mik' on virka-aika.
Nyt maallistenko tointen hetki on? —

(Wolsey ja Campejus tulevat.)

Ken se? Lord kardinaali? — Hyvä Wolsey,
Sa tunnonhaavojeni lievike,
Kuninkaan paras lääke! — (Campejukselle.) Tervetullut,
Suur' arvoherra, meidän valtakuntaan.
Sitä ja meitä hallitkaa. — (Wolseylle.) Te, mylord,
Pitäkää huolta, etten tyhjää puhu.

WOLSEY.

Sit' ette voi. Te suvainnette, armo,
Meit' ottaa hetkeks kahdenhaasteluun.

KUNINGAS HENRIK (Norfolkille ja Suffolkille).
Nyt meill' on kiire; menkää.

NORFOLK (Syrjään Suffolkille).

Tuossa papiss'

Ei ylpeyttä!

SUFFOLK (Syrjään Norfolkille).

Ei juuri! Min' en tahtois
Noin sairastaa, vaikk' arvonsakin saisin.
Tät' ei voi jatkua.

NORFOLK (Syrjään Suffolkkille).
Mut jos niin käy,
Niin minä iskun lyön.

SUFFOLK (Syrjään Norfolkille).
Ja minä toisen.

(Norfolk ja Suffolk menevät.)

WOLSEY.

Olette viisauden esikuva
Kaikille ruhtinaille, epäilyne
Kun kirkon haltuun auliist' uskotte.
Ken nyt voi pahoilla? Ken vihaa teihin
Voi kantaa? Espanjankin, johon hänet
Veri ja heimous sitoo, täytyy myöntää,
Jos tosi mieless' on, ett' oikea
On tuomio ja jalo. Kristinuskon
On kaikill' oppi-isill' äänivalta;
Ja Rooma, kaiken viisauden juuri,
On teidän pyynnöstänne nimissään
Tään arvomiehen tänne lähettänyt,
Tään oppineen Campejus-kardinaalin;
Ma teidän armollenne vielä kerran
Esitän hänet.

KUNINGAS HENRIK.

Minä vielä kerran
Syleillen hänet tervetulleeks sanon;
Ja kiitos olkoon pyhän konklaavin,
Kun laittoi tänne toivomani miehen.

CAMPEJUS.

Armonne jalous kaikkein muukalaisten
On ihailuna. Valtuuteni lasken
Nyt käteenne; se Rooman hovin käskyst'
Asettaa tämän Yorkin kardinaalin
Mun, palvelijansa, kanssa yhdessä
Täst' asiasta puolueettomasti
Tekemään tuomion.

KUNINGAS HENRIK.

Kaks tasavoipaa.
Kuningatar on tännetulostanne
Nyt heti saapa tiedon. — Miss' on Gardiner?

WOLSEY.

Niin rakas hän on teille aina ollut,
Ett' ette nytkään hältä evänne,
Mit' alhaisinkin vaimo lailta vaatii:
Asiamiestä puolustajakseen.

KUNINGAS HENRIK.

Hän parhaan saakoon; suosioni lupaan
Ma parhaalle; sen taivas tietköön! Wolsey,
Tuo Gardiner tänne, uusi sihteerini,
Hän sopiva on mies.

(Wolsey menee.)

(Wolsey palaa, mukanaan Gardiner.)

WOLSEY.

No, tuohon käteen!
Iloksi, onneks olkoon! Olette nyt
Kuninkaan mies.

GARDINER (Syrjään kardinaalille).

Mut teidän
Ja auttajani käskettävä aina.

KUNINGAS HENRIK.
Käy tänne, Gardiner!

(Keskustelevat syrjässä.)

CAMPEJUS.
Herra kardinaali,
Pace-niminenhän tohtori oli ennen
Tuon miehen paikalla?

WOLSEY.
Niin oli.

CAMPEJUS.
Sehän
Oli' opin mies?

WOLSEY.
Niin kai.

CAMPEJUS.
Mut pahaa täällä,
Lord kardinaali, teistä huhutaan.

WOLSEY.
Kuin? Minustako?

CAMPEJUS.
Julki väitetään
Hänt' että kadehditte; pelkäsitte
Että oiva-miehenä hän ylenisi,
Ja siksi piditte hänt' etäällä;
Hän tuli hulluks surusta, ja kuoli.

WOLSEY.
Levossa maatkoon! Hurskaan
Se kyllä riittää. Kurin alle pannaan
Elävät nurkujat. Hän oli narri,
Hyvettä teeskeli. Tää mies, kun käsken,
Mun seuraa viittaustani; ei muuten
Näin lähell' olla saisi. Opiks, veli!
Meit' älkööt alhaisemmat mestaroiko.

KUNINGAS HENRIK.
Tää nöyrin sana kuningattarelle.

(Gardiner menee.)

Minusta Blackfriars sopivin on paikka
Näin oppineelle seuralle; niin, siellä
Tää vakaa asia on tutkittava. —
Käy toimeen, hyvä Wolsey. — Oi, mylord,
On reippaan miehen tuskallista jättää
Niin maire vierellinen. Mut se tunto,
Se tunto! Arka paikka! Täytyy jättää.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Vierashuone kuningattaren asunnossa.

(Anna Bullen ja vanha hovinainen tulevat.)

ANNA.
Ei sekään; — tämä vain se mieltä kaivaa:

Elänyt hänen kanssaan on niin kauan,
Ja hän niin hyvä rouva, ettei koskaan
Hänessä moitteen sijaa, — totisesti,
Ei pahuudesta tiedä hän, — ja nyt,
Niin monta vuosikautta hallittuaan
Ja vallan loistoss' elettyään, jota
On tuhannesti katkerampi jättää
Kuin suloist' ensin saavuttaa, — nyt saada
Vain matkakäsky! Tuota surkutella
Vois ihmispeto.

HOVINAINEN.

Sydän paatuneinkin
Siit' itkuun heltyy.

ANNA.

Hyvä Jumala!
Parempi, ettei loistost' oisi tiennyt.
Vaikk' on se maallista, niin kuitenkin,
Toraisa onnetar jos omaajalta
Sen riistää pois, niin vihlova on tuska,
Kuin riistyi sielu ruumiista.

HOVINAINEN.

Voi raukkaa!
Taas täällä vieras on.

ANNA.

Sit' enemmän
On säälist' itkettävä. Toden totta,
Parempi olla halpa töllin laps
Ja tyytyväisnä rahvaan pariss' elää
Kuin huolen kiiltoon huoliteltuna
Ja surun kultaan.

HOVINAINEN.

Tyytymys on paras.

ANNA.

Kautt' impeyteni, minä kuningatar
En tahtois olla.

HOVINAINEN.

Minä tahtoisin,
Vaikk' impeyteni menis; tekin samoin,
Tuost' ulkopyhydestä huolimatta.
Niin, teillä, joill' on kaikki naisen sulot,
On naisen sydänkin, jok' aina halua
Suuruutta, herrautta, rikkautta;
Ne kaikk' on taivaan lahjoja; ne kyllä —
Jos kuinka tekeytte — teidän hienoon
Ja säämiskäiseen mahtuu tuntoon,
Jos sitä venytätte.

ANNA.

Ei, ei totta!

HOVINAINEN.

On, totta! Kuningattareks ei mieli?

ANNA.

Ei, vaikka koko mailman saisin.

HOVINAINEN.

Vaikk' olen vanha, viisipennisellä
Mun ostaa kuningattareksi vois.
Mut entä herttuatar? Oisko voimaa

Sit' arvon kuormaa kantaa?

ANNA.

Eikä oisi.

HOVINAINEN.

Siis heikko teill' on ruumis. Tinkikäämme:
Jos nuorna kreivinä ma tulisin,
Punastuin suostuisitte. Selkänne
Jos tät' ei kuormaa kestä, ette koskaan
Saa poikalasta.

ANNA.

Mitä rupertatte!

Uudelleen vannon: kuningattareksi
En tulla tahtois koko maailmasta.

HOVINAINEN.

Mut pikku Englannista ehkä sentään
Te myöntyisitte. Minä suostuisin
Carnarvonshirestäkin,[7] vaikka kruunuun
Ei muuta kuuluisikaan. Kas, ken tulee!

(Lord kamariherra tulee.)

KAMARIHERRA.

Huomenta, naiset! Mitä maksaa kuulla
Puheenne salaisuutta?

ANNA.

Arvon herra,

Se kysymyst' ei maksa. Surkeilimme
Vain haltijattaremme huolia.

KAMARIHERRA.

Se kelpo naisille on sopiva
Ja jalo toimi. Toivon mukaan kaikki
Käy vielä hyvin.

ANNA.

Herra suokoon, aamen!

KAMARIHERRA.

On hellä sydän teillä; taivaan armo
On moisten osa. Jotta näkisitte,
Ihana neiti, että puhun totta,
Kuningas teille lausuu suosionsa
Ja teille arvonimen suo niin ylhän
Kuin markiisitar Pembroke; johon arvoon
Tuhannen punnan vuositulon liittää
Viel' armossa.

ANNA.

En tiedä, kuinka nöyrän

Täst' annan kiitoksen; mun kaikkeni
On tyhjää vähempi; mun rukoukseni
Ei kyllin pyhät lie, ja toiveeni
Vain turhuutt' on; mut rukoukset ja toiveet
On kaikki, mitä antaa voin. Vain pyydän,
Sanokaa, herra, kainon palvelijan
Alaisin kiitos hänen armolleen,
Jonk' onni loistakoon ja kruunu aina.

KAMARIHERRA.

Kuninkaan hyvää arvelua teistä
Lisäämään riennän. — (Syrjään.) Koitellut häntä olen;
Niin kainous ja sulo häness' yhtyy,
Ett' ansaan veivät kuninkaan; ken tietää,

Hänestä eikö vielä synny helmi,
Mi koko tämän saaren kirkastaa? —
Käyn kuninkaalle sanomaan, ett' olen
Nyt teitä puhutellut.

ANNA.

Nöyrin kiitos!

(Lord kamariherra menee.)

HOVINAINEN.

Siin' on se! Minä kuustoist' olen vuotta
Hovissa kerjännyt, ja kerjään yhä,
Enk' ole koskaan tullut parhaiksi,
Vaan joko liian varhain taikka myöhään
Palkinnon jakoon; ja te, — hyvä Luoja! —
Tulokas vasta — hyi, sit' onnetarta,
Kuin tunkeilee! — suun saatte täyteen ennen
Kuin aukaisette sen.

ANNA.

Tää kummallista.

HOVINAINEN.

No, miltä maistuu? Onko karvasta?
Ei, punta vetoa! Ol' ennen nainen —
Tarina vanha — jok' ei tahtonut
Kuningattareks tulla, ei, ei kaikest'
Egyptin mudasta: — sen liette kuullut?

ANNA.

Te suottailette.

HOVINAINEN.

Teinä lentäisin ma
Ohitse leivon. Markiisitar Pembroke!
Ja tuhat puntaa, supi suosiosta!
Ei mitään velvoitusta! Kyllä maarin
Nyt tuhansia heruu! Arvon laahus
On pitemp' etumusta. Herttuatarta
Nyt varmaan kantaa selkänne. Nyt liette
Jo vahvemp' entistänne.

ANNA.

Hyvä neiti,

Pitäkää ilo itsestänne; suokaa
Mun jäädä rauhaan. Kuolisin, jos tämä
Vähääkään kuihkois vertani. Jo voivun,
Kun seuraust' aattelenkin. Kuningatar
On lohduton, ja hänet unhottain
Täss' aikailemme. Tästä älkää hälle
Puhuko.

HOVINAINEN.

Mitä minust' aattelette?

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

Sali Blackfriars'issa.

(Trumpetit ja torvet soivat. Kaksi oikeudenpalvelijaa tulee, kädessä lyhyt hopeasauva; heidän jälkeensä kaksi kirjuria, tohtorin puvussa; sitten Canterburyn arkkipiispa, yksin; hänen jälkeensä, Lincolnin, Elyn, Rochesterin ja Saint Asaphin piispat; heidän jälkeensä, vähän matkan päässä, aatelismies, joka kantaa valtasinetti-kukkaroa ja kardinaalin hattua; sitten kaksi pappia, kumpikin kantaen hopearistiä; sitten marsalkka avopäin, airuen

seuraamana, joka kantaa hopeista valtikkaa; sitten kaksi aatelismiestä kantaen kahta suurta hopeapatsasta; heidän jälkeensä molemmat kardinaalit, Wolsey ja Campejus, rinnakkain; sitten kaksi loordia, kantaen miekkaa ja valtikkaa. Lopuksi kuningas ja kuningatar seurueineen. Kuningas asettuu valtaistuimen katoksen alle; molemmat kardinaalit istuutuvat alemma tuomareiksi. Kuningatar asettuu jonkun matkan päähän kuninkaasta; piispat kummallekin puolelle tuomioistuinta, niinkuin piispanoikeudessa ainakin; heitä alempana istuvat kirjurit; muu seurue seisoo asianmukaisessa järjestyksessä pitkin näyttämöä.)

WOLSEY.

Vait'olon käsky! Rooman valtakirja
On luettava julki.

KUNINGAS HENRIK.

Mistä syystä?

Johan se luettu on julkisesti
Ja kummaltakin puolen tunnustettu.
Vain aikaa kuluu.

WOLSEY.

Jääköön siis. — Nyt toimeen!

KIRJURI.

Julista:
Englannin kuningas Henrik oikeuden eteen!

JULISTAJA.

Englannin kuningas Henrik oikeuden eteen!

KUNINGAS HENRIK.

Täss' olen.

KIRJURI.

Julista:
Englannin kuningatar Katariina oikeuden eteen!

JULISTAJA.

Englannin kuningatar Katariina oikeuden eteen!

(Kuningatar ei vastaa, vaan nousee istuimeltaan, kulkee tuomarien sivuitse, tulee kuninkaan eteen, polvistuu hänen jalkoihinsa, ja sitten puhuu.)

KUNINGATAR KATARIINA.

Ma pyydän oikeutta, majesteetti,
Ja sääliä; min' olen kurja vaimo
Ja muukalainen, valtakuntanne
En synnynnäinen; tääll' ei puoletonta
Mull' ole tuomaria eikä vakuutt',
Ett' oikein mua kohdellaan. Voi, herra,
Mill' olen teitä loukannut? Ja miten
On käytökseni teitä pahoittanut,
Ett' yritätte näin mun hyljätä
Ja armon multa riistää? Taivas tietköön,
Ett' aina olen ollut uskollinen
Ja nöyrä, kuuliainen puoliso.
Pelosta, etten teissä vihaa nostais,
Illoinen olin, vakaa sitä mukaa
Kuin jompaakumpaa katseessanne näin.
Ma milloin haluanne vastustin
Ja sit' en omannut? Ket' ystäväänne
En ahkeroinut rakastaa, jos kohta
Ma tiesin hänet vihamiehekseni?
Ket' omist' ystävästäni, jos teitä
Hän vihoitti, viel' armoissani pidin?
Hänt' enkö heti vieroittanut pois?
Oi, muistakaa, kaksikymment' olen vuotta
Ma ollut kuuliainen vaimonne

Ja monta lasta teistä synnyttänyt;
Jos voitte tältä ajalt' osoittaa,
Ett' olen kunnian tai vihkivalan
Tai uskollisuuteni unhottanut
Tai pyhää persoonaanne loukannut,
Niin, Herran nimeen, minut hyljätäkää.
Häväisten, halveksuen sulkekaa
Mult' ovenne ja minut luovuttakaa
Lain ankarimman kouriin! Pyydän, kuulkaa:
Isäanne, kuningasta, kiitettiin
Ovelaks ruhtinaaksi, joll' ei vertaa
Älyssä, viisaudessa; Ferdinand,
Espanjan kuningas, mun isäni,
Älykkäin oli prinssi, mitä vuosiin
Siell' oli hallinnut; he kieltämättä
Kai kukin maastaan valikoivat parhaat
Tät' asiata tutkimaan; ja nämä
Avion hyväksyivät. Nöyrimmästi
Rukoilen, säästäkää mua, kunnes ehdin
Espanjast' ystäviltä neuvon saada.
Jos ette voi, niin Herran nimeen tehkää
Siis tahtonne.

WOLSEY.

Täss' ovat, hyvä armo,
Nää itse määräämämme arvon isät,
Erittäin oppineet ja taatut miehet,
Maan valiot, jotk' ovat asiaanne
Ajamaan tulleet. Lykkäyst' anoa
On tarpeeton niin oman rauhanne
Kuin kuninkaankin tunnontuskan tähden.

CAMPEJUS.

Puhutte hyvin, herra kardinaali,
Ja oikein myös. Siis, rouva, jatkettava
On tätä kuninkaallist' istuntaa
Ja viipymättä syyt ja vastasyyt
Esille tuotava.

KUNINGATAR KATARIINA.

Lord kardinaali,
Ma teille puhun.

WOLSEY.

Mitä suvaitsette?

KUNINGATAR KATARIINA.

Mun tulis itkeä; mut muistein' alta
Olemme kuningatar — kauan olin
Sit' uneksinut ainakin — ja varmaan
Kuninkaan tytär, kyyneleeni muutan
Ma tulipoukiks.

WOLSEY.

Malttukaatte!

KUNINGATAR KATARIINA.

Kyllä,

Kun tekin nöyrrytte; ei, jo sit' ennen,
Mua muuten taivas rangaiskoon! Min' uskon,
Ja pätevillä syillä, että te
Olette vihamieheni, ja siksi
En tuomioonne alistu. Te tulta
Lietsoitte mun ja puolisoni väliin;
Jumalan kaste sammuttakoon sen!
Siis, vielä kerran; koko sydämmestä

Teit' inhoan ja tuomintanne epään;
Ja vielä kerran sanon: pahin ootte
Te vihamieheni, en teistä hyvää
Ikänä usko.

WOLSEY.

Tunnustan, ett' ette
Nyt ole oma itsenne; te aina
Olitte lempeä, ja hurskaan mieltä
Ja viisautt' osoititte suurempaa
Kuin mitä nainen voi. Mua loukkaatte.
En teitä vihaa; vääryytt' en tee teille,
En liioin muille; mitä olen tehnyt
Tai vasta teen, mun siihen valtuuttanut
On konklaavi, täys Rooman konklaavi.
Ma tulta lietsoin, sanoitte; sen kiellän.
Kuningas täss' on; jos hän tietää minun
Epäävän tekojani, voi hän syystä
Mua syyttää vilpistä, niin, yhtä paljon
Kuin te mua totuudesta. Jos hän tietää
Mun puhtaaks syytteistänne, tietää hän mun
Vääryyttä kärsineen. Siis hänen tulee
Hyvittää minua, ja hyvitykseks
Nuo luulot teistä vieroittaa. Mut ennen
Kuin puhuu kuningas, teit', arvon rouva,
Ma pyydän sanojanne punnitsemaan,
Kun vasta puhutte.

KUNINGATAR KATARIINA.

Mylord, mylord,
Min' olen tyhmä nainen, liian heikko
Juontanne vastustamaan. Makosuinen
Ja nöyrä ootte, niinkuin papin arvo
Ja virka vaatii; mutta sydän teillä
On täynnä vihaa, ylpeytt', ylimieltä.
Kuninkaan suosion ja onnen kautta
Olette asteilt' alimmilta noussut
Asemaan, missä vallat teitä palvoo,
Ja sanaanne, kuin orjat, tottelevat,
Jos mitä käskenet. Mutta kuulkaa:
Enemmän kunniaa te harrastatte
Kuin pyhää virkaanne. Siis vielä kerran:
En tuomioonne alistu; ja tässä
Vetoan kaikkein kuullen paaviin, jättäin
Asian Hänen pyhyytensä haltuun:
Hän tuomitkoon.

(Lyykistää polviaan kuninkaan edessä ja aikoo mennä.)

KAMARIHERRA.

On kuningatar jäykkä.
Lakia syyttää, polkee sitä, ilkkuu
Sen pätevyyttä; se ei ole hyvä.
Pois menoss' on hän.

KUNINGAS HENRIK.

Palauttakaa.

JULISTAJA.

Englannin kuningatar, Katariina,
Lain eteen!

GRIFFITH.

Rouva, teitä kutsutaan.

KUNINGATAR KATARIINA.

Mitä se teihin? Tiehenne! Te tulkaa,

Kun kutsutaan. — Nyt auta, Jumala!
He maltin multa vievät. — Pyydän, menkää,
En tänne minä jää, en, enkä koskaan
Täss' asiassa tule vastaamaan
Mihinkään oikeuteen.

(Kuningatar seurueineen menee.)

KUNINGAS HENRIK.

Niin, mene, Katri;
Jos kuka väittää, ett' on itsellään
Parempi vaimo, hän sen valehtelee,
Hänt' ei saa uskoa. Sa yksin olet —
Jos harvinaiset hyveet: vieno hellyys,
Pyhäinen nöyryys, hieno naisellisuus,
Alainen käskevyyys ja muutkin hurskaat,
Ylevät avut puhuis puolestas —
Maan kuningattarien kuningatar. —
Hän jalo synnylt' on, ja jalouttaan
On mulle osoittanut.

WOLSEY.

Majesteetti,
Rukoilen nöyrimmästi: suvaitkaa
Tään seuran kuullen — missä sidottiin,
Myös siellä päästettäköön, vaikk' en sillä
Saa täyttä hyvitystä — julistaa,
Olenko koskaan tähän yllyttänyt
Tai pienint' epäilystä lausunutkaan,
Jok' oisi tätä seikkaa koskenut?
Olenko, — paitse kiittämällä luojaa
Näin kuninkaallisesta emännästä, —
Sanaakaan sanonut, jok' oisi hänen
Nykyistä arvoansa loukannut
Tai hyvää mainettaan?

KUNINGAS HENRIK.

Lord kardinaali,
Ei syytä teissä; kautta kunniani
Julistan puhtaaks teidät. Tiedättehän,
Teit' että moni vihaa; syytä eivät
He tiedä itsekään, vain haukkuvat,
Kuin koirat, muiden mukaan. Kuningatart'
On yllyttäneet nuo; ei teissä syytä.
Lisääkö hyvitystä? Tätä seikkaa
Nukuttaa aina mielitte, sit' ette
Te koskaan herättänyt; tienkin usein
Silt' ehkäisitte. — Kautta kunniani,
Täss' asiassa kardinaalin täysin
Julistan puhtaaksi. Nyt, kuulkaa syy;
Mut aikaa se ja huomiota kysyy: —
Siis, kuulkaa. Näin se kävi, — mieleen pankaa.
Mun tuntooni toi ensin pienen vaivan,
Epäilyn, piston, sanat, jotka lausui
Bayonnen piispa, Ranskan lähettiläs,
Jok' oli tänne tullut sopimaan
Aviost' Orleansin herttuan
Ja tyttäremme Maryn välillä.
Kun asiasta vielä keskusteltiin,
Hän — piispa, tarkoitan — pyys lykkäystä.
Kun tahtoi tiedustella herraltaan,
Oliko tyttäremme laillinen,
Kun oli aviosta lesken kanssa,
Veljemme vaimon. Tämä lykkäys iski
Sisimpään tuntooni ja valtavasti

Sydäntä runteli ja järkäytti
Poveni pohjat; näin se uursi tien,
Jost' arveluja joukoin tunki sisään,
Mua varoitellen. Ensin tuntui siltä,
Ett' ei mua taivas suosinut, kun luonnon
Niin käänsi, että puolisoni kohtu,
Jos poikalapsen synnytti, ei sille
Enempää suonut elämää kuin mitä
Suo hauta kuolleelle; näet, poikalapset
Jo syntyessään kuolivat, tai heti
Kun ilmaa henkivät. Siit' aatos johtui,
Ett' oli vitsaus tämä; että maani,
Jok' ansainnut ois perillisen parhaan,
Sit' iloa ei multa saisi. Mietin
Mik' ylytis vaara valtakunnalle,
Jos kuolis sukuni, ja tuskan voihka
Povesta nousi. Omantunnon tuimaa
Ajellen merta näin, ma vihdoin laskin
Sen pelastuksen turviin, jota varten
Olemme täällä; tunnolleni, nähkääs, —
Jok' oli silloin sairas, eikä vielä
Kokonaan terve — viihdytystä etsin
Maan kaikilt' arvoisilta isiltä
Ja opintohtoreilta. Salass' aloin
Ma teistä, mylord Lincoln; muistanette
Miss' olin sielun tuskissa, kun teille
Asian uskoin.

LINCOLN.

Muistan, majesteetti.

KUNINGAS HENRIK.

Puhunut olen kauan; kertokaa,
Mua kuinka lohdutitte.

LINCOLN.

Majesteetti,

Niin kysymystä ensin hämmästyin —
Kun tärkeä se on ja seuraukset
Niin kauheat — ett' epäilyksen valtaan
Ma heitin rohkeimmatkin neuvoni;
Kehoitin korkeuttanne sille tielle,
Jot' alatte nyt käydä.

KUNINGAS HENRIK.

Sitten teiltä,

Lord Canterbury, kysyin; tämän tuuman
Te hyväksyitte. Samoin kysyin kaikkein
Tään oikeuston arvomiesten mieltä;
Jokainen nimellään ja sinetillään
Soi suostumuksensa. Siis jatkakaa:
Ei minkäänlainen vastenmielisyyys
Kuningatarta kohtaan siihen vaadi,
Vain mainittujen syiden tuimat okaat.
Jos liiton näette lailliseksi, niin totta
Kuin olen kuningas, niin ennen hänen,
Katariinan, kuningattareni, kanssa
Tulevat onnen vaiheet jakaa tahdon
Kuin koko luomakunnan lumoovimman
Valion kanssa.

CAMPEJUS.

Armollinen herra, —

Kun kuningatar poikess' on, lie paras
Lykätä toistaiseksi istunto.
Mut sillä aikaa häntä vakavasti

On neuvottava, että peruuttaa
Vetoomisensa Hänen pyhyiteensä.

KUNINGAS HENRIK (syrjään).
Nuo kardinaalit kanssan' ilvehtivät.
Mua tympää metkut nuo ja Rooman vehkeet.
Oi, Cranmer, viisas, taattu palvelijani,[8]
Palaja pian! Sinun tulohetkes,
Sen tunnen, mulle lohdutuksen tuo. —
Lopuss' on istuntomme. Lähtekää.

(Menevät samassa järjestyksessä kuin tulivatkin.)

KOLMAS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Bridewell. Kamari kuningattaren asunnossa.

(Kuningatar ja hänen kamarineitsyensä istuvat työssään.)

KUNINGATAR KATARIINA.
Laps, luuttus ota; huolet mua painaa;
Jos voit, ne laulain poista. Heitä työsi.

Laulu.

Orpheon kun kannel kaikui,
Puut ja lumivuoret taipui
Kumartuen kuulemaan;
Kukka nousi, heinä hieno,
Niinkuin loisi päivä vieno
Iki-kevään päälle maan.

Kaikki, mikä soiton kuuli,
Itse meren ärjy tuuli
Tyyntyi, laski levolleen.
Sulosoittoon huolet hukkuu,
Sydämenkin tuska nukkuu
Taikka kuolee hiljalleen.

(Aatelismies tulee.)

KUNINGATAR KATARIINA.
No, mitä?

AATELISMIES.
Luvallanne, majesteetti,
Ne ylhät kardinaalit odottavat
Tuoll' ulkona.

KUNINGATAR KATARIINA.
Mua puhutellakseenko?

AATELISMIES.
Niin, armo.

KUNINGATAR KATARIINA.
Sisään heidät pyytäkää. —
Mit' asiata heillä hyljätyle
Heikolle mulle vaimo-raukalle?
Jos oikein mietin, heit' en sietää voi.
Tulisi heidän olla hyvät, hurskaat

Ja töissään nuhteettomat; mut ei kaapu
Tee papiksi.

(Wolsey ja Campejus tulevat.)

WOLSEY.

Jumalan rauha teille!

KUNINGATAR KATARIINA.

Mun näette tässä puoliks emäntänä;
Josp' oisin täysin se, kun pahin tulee!
Mit', arvon herrat, multa tahdotte?

WOLSEY.

Suvaitkaa käydä sivuhuoneeseen,
Niin, hyvä rouva, täysin tietää saatte
Syyn tuloomme.

KUNINGATAR KATARIINA.

Se tässä sanokaa.

En totta ole mitään tehnyt, jota
Tulisi piillä. Jos vois kaikki naiset
Sanoa samaa samall' ylpeydellä!
En pelkää, herrat — onnellisempi
Siin' olen muita — vaikka tekojani
Kaikk' urkkis silmät, kaikki kielet kaunais
Ja kateus ja halpuus parjaisi.
On elämäni puhdas. Tulitteko
Vakoomaan, miten puolisona toimin?
Sanokaa suoraan: suoruutt' etsii totuus.

WOLSEY. *Tanta est erga te mentis integritas, regina serenissima —*

KUNINGATAR KATARIINA.

Ei latinata, herra! Niin en jouten
Tääll' ole ollut, etten oppinut
Maan kieltä oisi. Outo kieli tekee
Vain oudoks, epäiltäväks asiani.
Maan kieltä puhukaa siis. Moni teitä
Poloisen emäntänsä tähden kiittää,
Jos totta puhutte; hän paljon vääryytt'
On kärsinyt, se varma. Kardinaali,
Voi synneistä mun päästää suurimmista
Maan kielelläkin.

WOLSEY.

Surettaa mua, armo,

Ett' intoa ja hartautta, jolla
Kuningast' olen palvellut ja teitä,
Näin epäillään, vaikk' oli tahto hyvä.
Me syytteill' emme tule tahraamaan
Nimeä, jota kaikki hurskaat siunaa,
Tai huolta teille tuottamaan, kun sitä
Jo teill' on liikaakin; vaan kuulemaan,
Kuink' arvostatte kuninkaan ja teidän
Välistä suurta riitaa, sekä teille
Sanomaan mieleemme, kuin kunnan miehet,
Ja teitä lohduttamaan.

CAMPEJUS.

Arvon rouva,

Ylevää mieltään noudattain lord York
Ja alamaisen innoss' unhottain,
Kuin jalo mies, tuon herjan, jolla häneen
Ja hänen kunniaansa iskitte,
Nyt tarjoo, niinkuin minäi, sovinnoksi
Apuaan, neuvoaan.

KUNINGATAR KATARIINA (syrjään).

Mua pettääkseen. —

Ma hyväst' aikeestanne kiitän teitä.
Puhetta kunnan miesten: — suokoon luoja,
Niit' että oisitte! — Mit' äkkipäätä
Näin suuress' asiassa vastaisin,
Mi koskee kunniaa, — ehk' elämääkin —
Noin oppineille arvon miehille,
Älytön nainen, sit' en totta tiedä.
Täss' istuin työssä tyttöjeni kanssa,
Ja, Herra tietkoon, moinen asia
Ja moiset vieraat tuskin tuli mieleen.
Mut hänen tähtensä, mik' olen ollut, —
Nyt mua suuruus viime kertaa huimaa —
Oi, mulle neuvoa ja aikaa suokaa,
Avuton olen, vaimo turvaton.

WOLSEY.

Kuninkaan lemmen rikkoo moinen pelko;
Teill' apu on ja turva loppumaton.

KUNINGATAR KATARIINA.

Tääll' Englannissa tuskin. Luuletteko,
Ett' täällä kukaan neuvoa mua tohtis?
Tai ystäväni olla, kysymättä
Kuninkaan lupaa? Ja noin hurjan suora
Tääll' elää saisko? Ei; ne ystävät,
Jotk' osaa ottavat mun huoliini
Ja joihin luottaa voin, tääll' eivät elä;
Ne, niinkuin muukin lohtu, kaukan' ovat
Isäini maalla.

CAMPEJUS.

Armo, jättäkää

Nuo huolet pois ja kuulkaa neuvo.

KUNINGATAR KATARIINA.

Mikä?

CAMPEJUS.

Kuninkaan käsiin asianne pankaa,
Hän hyvä on ja armias; se paremp'
Ois asiallenne ja maineellenne.
Jos laki langettaa, niin kunnianne
On mennyt.

WOLSEY.

Hyvä neuvo!

KUNINGATAR KATARIINA.

Neuvotte

Mit' itse toivoisitte: tuhoani.
Tää kristitynkö neuvo on? Hyi teitä!
Viel' elää taivas; tuolla tuomar' istuu,
Jot' ei voi kuninkaatkaan lahjoa.

CAMPEJUS.

Vihassa väärin päätätte.

KUNINGATAR KATARIINA.

Sen suuremp'

On häpeänne. Hurskaiks teitä luulin,
Ja kardinaali-hyveen omaajiksi;
Mut kardinaali-pahe teiss' on, pelkään,
Ja ontto, luto sydän. Hävyn vuoksi
Parannus tehkää, herrat. Tääkö lohtu?
Ja lääke vaimo-poloiselle, jota

Hylitte, nauroitte ja pilkkasitte?
En puolta kurjuuttani teille toivo;
Olen laupiaampi, varoitan vain teitä:
Varokaa, taivaan tähden, varokaa,
Ett' ei tää tuskan taakka teitä tapaa.

WOLSEY.

Olette, armo, suunniltanne aivan:
Pahaksi hyvän tarjon käännätte.

KUNINGATAR KATARIINA.

Te käännätte mun tyhjäksi. Voi teitä,
Te tekohurskaat! Oikeutta jos teiss' on
Ja sääliä ja muuta papillista
Kuin puku, kuinka vihamiehen luokse
Mua sairaass' asiassa neuvotte?
Ah, vuoteestaan mun karkoittanut on hän
Ja lemmeään jo aikaa. Vanha olen,
Ja muu ei enää yhdistä mua häneen
Kuin kuuliaisuus. Mitä pahempaa
Voi mulle tapahtua? Teill' on halu
Tuhota minut.

CAMPEJUS.

Pelko teidät tuhoo.

KUNINGATAR KATARIINA.

Näin kauan olenko ma elänyi —
Ma puhun itse, ystävää kun hyveell'
Ei ole — uskollisna puolisona,
Ja vaimona — sen sanon kehumatta —
Joss' yht' ei epäluulon tahraa ole.
Täytt' enkö sydäntäni kuninkaalle
Ain' antanut? Hänt' enkö totellut?
Lähinnä taivast' enkö rakastanut?
Hulluuteen asti enkö jumaloinut?
Rukousta hänen tähtens' unhottanut?
Ja tääkö palkka? Täss' ei oikeutta.
Miehelleen uskollinen vaimo tuokaa,
Jok' iloa ei muuta uneksi
Kuin miehens' iloa, ja tämän vaimon
Paraimpiin hyviin töihin minä lisään
Viel' yhden hyveen: kärsivällisyyden.

WOLSEY.

Te hyvää aiettamme pakenette.

KUNINGATAR KATARIINA.

Niin syylliseks en itseäni tee,
Ett' itse riisun pois sen arvonimen,
Jonk' aviossa herraltanne sain.
Ei arvoani riistä muu kuin kuolo.

WOLSEY.

Mua kuulkaa, pyydän.

KUNINGATAR KATARIINA.

Etten oisi koskaan

Jalkaani tähän maahan astunut,
Tai maistanut sen mairett' imarrusta!
Teill' enkelin on kasvot, mutta taivas
Sydämmen tuntee. Mihin joudun nyt,
Ma onnettomin naisist' elävistä! —
(Naisilleen.) Laps raukat, missä nyt on onnenne?
Pirstoina rannalla; ei ystävää,
Ei sääliä, ei toivoa, ei sukua,
Jok' itkis mua, tuskin hautapaikkaa.

Kuin lilja, kedon kukkain kuningatar,
Nyt alas pääni kallistan ja kuolen.

WOLSEY.

Jos kunnan aikeemme vain huomaisitte,
Niin lohdun saisitte. Miks, armo hyvä,
Me teitä loukkaisimme? Asemamme
Ja virkamme sen epää. Tehtävämme
On tuskast' auttaa eikä tuskaa kylvää.
Aatelkaa, Herran tähden, mitä teette;
Siit' itse saatte haittaa vain, te sillä
Kuninkaan suosin ihan menetätte.
Nöyryyttä ruhtinasten sydän lempii,
Se sitä suutelee; mut ynseydelle
Se kuohahtaa kuin meri raivokas.
Teill' ylvä, hellä mieli on, sen tiedän,
Ja sielu tyynenkirkas; luottakaa
Siis meihin, ystäviin ja rauhanmiehiin.

CAMPEJUS.

Niin, meihin luottakaa. Tuo naisen pelko
Häväisee hyvettä. Jalo henki
Epäilyt moiset niinkuin väärän rahan
Pois heittää. Teillä kuninkaan on lempi;
Se säilyttäkää. Meihin tässä luottaa
Jos suvaitsette, niin me parhaan mukaan
Koemme teitä auttaa.

KUNINGATAR KATARIINA.

Tehkää, loordit,

Vain mitä tahdotte, ja suokaa anteeks,
Jos teit' en kohteliaasti kohdellut.
Olenhan nainen, älyä ei mulla
Noin oppineille taiten vastata.
Mua suositelkaa majesteetille;
Hänen on sydämmeni ja, niin kauan
Kuin elän, rukoukseni on hänen.
Nyt, arvon isät, mua neuvokaa;
Ken sitä pyytää, tänne tullessaan
Ei aavistanut, kuinka kallihisti
Ol' ostettava tämä arvon risti.

(Menevät.)

Toinen kohta

Vierashuone kuninkaan asunnossa.

(Norfolkin herttua, Suffolkin herttua, Surreyn kreivi ja
kamariherra tulevat.)

NORFOLK.

Jos kanteitanne kaikki yhdessä
Ajatte ponnella, niin kardinaali
On kukistuva; vaan jos tilaisuuden
Jätätte käyttämättä nyt, niin varmaan
Vain saatte uutta häväistystä kestää
Entisten lisäksi.

SURREY.

Mua riemastuttaa

Vähinkin tilaisuus, jost' yllykettä
Saan kostaa hälle jalon apen surman.

SUFFOLK.

Ei sitä pääriä, jot' ei hän

Suorastaan joko halveksinut taikka
Tylysti kohdellut. Ei muissa näe
Kuin itsessään hän aateluuden leimaa.

KAMARIHERRA.

Puhukaa mitä mieli. Hyvin tiedän,
Mit' ansainnut hän teiltä on ja multa.
Mut pelkään, että mitään hälle voimme,
Vaikk' aika oiskin sopiva. Jos häntä
Kuninkaast' ette erota, niin turha
On yrityskin; kielellänsä lumoo
Hän kuninkaan.

NORFOLK.

Hänt' älkää peljätkö;
Se lumous on mennyt; kuningas on
Hänessä jotain vainunut, jok' iäks
Vie meden kieleltä. Hän istuu kiinni
Ja epäsuosiost' ei koskaan pääse.

SURREY.

Näin hyvää uutta oisi hauska kuulla
Jokainen tunti.

NORFOLK.

Se on toden totta.
Kakskielisyytensä' ero-asiassa
On ilmeinen; en hänen nahkaansa
Sois vihamiestäni.

SURREY.

Kuink' ilmi tuli
Se juoni?

SUFFOLK.

Kummaa tietä.

SURREY.

Kuinka? Kuinka?

SUFFOLK.

He, kardinaalin kirje paaville
Kuninkaan tuli käsiin; siinä näkyi,
Ett' eron lykkäystä kardinaali
Pyys Hänen pyhyydeltään; "Jos niin käy",
Niin sanat kuuluivat, "on päivän selvää,
Kuninkaan ett' on pauloihinsa saanut
Kuningattaren piika, Anna Bullen."

SURREY.

Tuon lukiko?

SUFFOLK.

No, tietten.

SURREY.

Tepsikö se?

KAMARIHERRA.

Kuningas siitä näki, kuinka häntä
Hän väijyilee ja vaanii. Tällä kertaa
Se juoni petti; lääke tuli vasta
Potilaan kuoltua: jo kuningas on
Tuon kauniin tytön nainut.

SURREY.

Jospa oisi!

SUFFOLK.

No, onneks olkoon toivonne, my lord;
Todeksi vannon sen.

SURREY.

Niin siunaukseni
Se liitto saakoon!

SUFFOLK.

Aamen, sanon.

NORFOLK.

Aamen!

SUFFOLK.

Jo kruunauksest' on käsky annettu.
Vaan tää on vielä uutta; kaikkein korvat
Ei sitä kuulla saa. — Mut, hyvät herrat,
Olento sievä on hän, täydellinen
Älyn ja muodon puolesta; ja varmaan
Hänestä tälle maalle siunaus koituu,
Jot' aina muistellaan.

SURREY.

Mut kuningas
Sulattaa voiko kardinaalin kirjeen?
Jumala siitä varjelkoon!

NORFOLK.

Niin, aamen!

SUFFOLK.

Ei, hänen nokkans' ympärillä hörrää
Muit' ampiaisia; ne kohta pistää.
Hyvästi sanomatta Campejus
On livistänyt Roomaan; jättänyt on
Kuninkaan asian, ja paavin luo
On kardinaalin kätyrinä mennyt
Tään vehkeit' edistämään. Tietkääs mitä:
Kuningas huusi "haa!", kun tämän kuuli.

KAMARIHERRA.

Niin suututtakoon häntä Jumala,
Ett' yhä äänekkäämmin huutaa: haa!

NORFOLK.

Mut sanokaahan, milloin palaa Cranmer?

SUFFOLK.

On palannut, ja entist' on hän mieltä;
Ja kuningaskin tyyntyy eron suhteen,
Kun kaikki kristikunnan oppineet
Sen ovat hyväksyneet. Kohta, luulen,
Julaistaan tämä uusi naiminen
Ja kruunaus myös, ja Katariina enää
Ei kuningatar oo, vaan prinsessa,
Arthurin prinssin leski.

NORFOLK.

Cranmer tuo

On kelpo mies: on paljo vaivaa nähnyt
Kuninkaan tähden.

SUFFOLK.

Pian tuleeekin
Hän arkkipiispaksi.

NORFOLK.

Niin kai.

SUFFOLK.

Niin, varmaan.

Kah, kardinaali —

(Wolsey ja Cromwell tulevat.)

NORFOLK.

Kas, kas, kuink' on kiivas!

WOLSEY.

Te kuninkaalle annoitteko, Cromwell,
Tuon käärön?

CROMWELL.

Makuuhuoneess', omaan käteen.

WOLSEY.

Katsoiko sisällystä?

CROMWELL.

Heti mursi

Hän sinetin, ja minkä ensin näki,
Sen vakavana luki; mielenkiinto
Kuvastui kasvoissa. Hän käski teidän
Odottaa häntä täällä aamusta.

WOLSEY.

Tuleeko piankin hän?

CROMWELL.

Varmaan pian.

WOLSEY.

Siis tuokioksi minut jättäkää. —

(Cromwell menee.)

Niin, Alençonin herttuatar, Ranskan
Kuninkaan sisar, hänen pitää naida. —
Vai Anna Bullen! Hittoon Anna Bullen!
Ei kauniit kasvot tässä riitä. — Bullen!
Ei mikään Bullen! — Oi, jos Roomasta
Jo saapuis sana! — Markiisitar Pembroke!

NORFOLK.

On suuttunut.

SUFFOLK.

Kai kuullut kuninkaan

Hiovan häneen vihaansa.

SURREY.

Oi, Herra

Vanhurskas, tee se kyllin purevaksi!

WOLSEY.

Ritarin tytär, halpa hovineitsyt
Kuningattaren kuningattareksi,
Emäntäns' emännäksi! Kirkkaasti
Se kynttilä ei pala; täytyy niistä;
Ja niin se sammuu. Mitä, vaikk' on kaunis
Ja siivokin? Hän on, sen tiedän, synkkä
Luterilainen. Meidän asialle
Ei hyödyllistä, että hän saa maata
Povella itsepäisen kuninkaan.
Pääkerettiläinen Cranmer hänkin noussut
Ja kuninkaan on lempiin hiipinyt

Ja oraakelin virkaan.

NORFOLK.

Hautoo jotain.

SURREY.

Oi, jos ne hauteet hältä syövyttäisi
Sydämmen valtajuuret!

(Kuningas, lukien paperilehteä, ja Lovell tulevat.)

SUFFOLK.

Kuningas!

KUNINGAS HENRIK.

Oi, mitkä summat omiin tarpeisiinsa
On koonnut! Mitkä kultavirrat hänest'
On vuotaneet! Oi, pyhä säästäväisyys!
Mist' on ne haalinut? — Ken teistä nähnyt
On kardinaalin?

NORFOLK.

Tässä tarkanneet

Olemme häntä. Kumma kuohu aivoiss'
On hällä; jalkaa polkee, pystyyn karkaa,
Äkisti pysähtyy ja katsoo maahan
Ja sormen nostaa otsalleen; mut heti
Taas alkaa riehua, taas pysähtyy,
Kovasti takoo rintaansa, ja katseen
Kuun puoleen heittää; mitä kummimmissa
Hän asennoiss' on ollut.

KUNINGAS HENRIK.

Luultavasti;

On mieli kuohuksissa. Tänään laittoi
Hän mulle silmäiltäviks papereita,
Joit' olin pyytänyt; mut arvatkaas,
Ma mitä niihin kätkettynä löysin?
Niin, totta, luettelon tavaroista:
Siin' aarteit' oli, kultaa, hopeaa,
Korua, loistokamaa siihen määrään,
Ett' alamaisella ei luulis varaa
Olevan moiseen.

NORFOLK.

Se on taivaan tahto;

Sen oli kääroön pannut jokin henki,
Sill' armoittaakseen teidän silmäänne.

KUNINGAS HENRIK.

Jos tietäisimme, että hänen mielens'
On maasta taivaallisiin kääntynyt,
Niin jouten saisi olla mietteissään.
Mut varon, että alla kuun ne asuu
Ja vakaan tuuman arvoiset ei ole.

(Asettuu istumaan ja kuiskaa Lovellille,
joka sitten menee Wolsey'n tykö.)

WOLSEY.

Oi, anteeks, taivas! Teidän armoanne
Jumala siunatkoon!

KUNINGAS HENRIK.

Te, arvon loordi,

Olette taivaan tavaroita täynnä
Ja mieless' armon runsas kalusto,
Jot' ikään tarkastitte; hetkeäkään

Ei teiltä hurskaast' ajastanne riitä
Tään mailman askareihin. Huono liette
Talouden pitäjä, ja iloitsen,
Ett' olette mun kaltaiseni siinä.

WOLSEY.

Pyhillä toimill' oma aikans' on
Ja oma valtakunnan asioilla,
Ja luontokin se vaatii hoitoaan,
Ja sitä minunkin, sen heikon lapsen,
Kuin kuolevaisten veljienikin,
Totella tulee.

KUNINGAS HENRIK.

Hyvin puhuttu!

WOLSEY.

Suvaitkaa, majesteetti, — itse siihen
Syyt' antaa koitan — aina sovittaa
Mun hyvät sanani ja hyvät työni.

KUNINGAS HENRIK.

Taas hyvin puhuttu; ja tavallaan
On hyvin-puhuminen hyvää työtä;
Ja kuitenkin ei sanat ole työtä.
Isäni teitä suosi, sanoi sen,
Ja tämän sanansa hän työssä näytti;
Minä kuninkaana teille paikan soin
Lähinnä sydäntäni, teilt' en koskaan
Etua parast' evännyt; päinvastoin
Omaani supistinkin, kootakseni
Hyvyyttä teihin.

WOLSEY (syrjään).

Mitä tietää tämä?

SURREY (syrjään).

Suo, taivas, tätä jatkua!

KUNINGAS HENRIK.

Teist' enkö

Ma tehnyt valtakunnan ensi miestä?
Sanokaa, onko totta mitä sanon?
Ja, jos sen myönnätte, niin sanokaa,
Velassa mulle oletteko? Mitä?

WOLSEY.

Ma myönnän, kuningas, ett' armaa
Niin sadellut on minuun joka päivä,
Ett' en voi sitä palkita; se kävis
Ylitse ihmisvoimain. Tekoni
Ei koskaan päässyt tahdon tasalle,
Jos kuinka ahkeroinkin. Omaa hyvää
Sen verran katsoin, että määränäni
Ain' oli teidän pyhä persoonanne
Ja valtakunnan etu. Armontöistä,
Joit' arvottomaan minuun tuhlasitte,
On ainut palkka alamaisen kiitos,
Rukous puolestanne, uskollisuus,
Jok' yhä kasvoi vain ja yhä kasvaa,
Siks kuin sen kuolon talvi tappaa.

KUNINGAS HENRIK.

Oivaa!

Täss' uskollisen, nöyrän alamaisen
Te kuvasitte; kunnian se töistään
Saa palkakseen, niinkuin sen vastakohta

Häpeän kostoksensa. Luulis että,
Kun sydämeni ystävyytens' antoi,
Käteni armot tuhlas, valtani
Soi arvot teille suuremmat kuin muille,
Myös teidän käsin, sydämmin ja voimin —
Velvoituksesta puhumattakaan —
Pitäisi erikoista ystävyyttä
Enemmän mulle osoittaa kuin muille.

WOLSEY.

Kuninkaan parast' enemmän ma katsoin
Kuin omaani. Ain' ennen, nyt ja vasta —
Vaikk' uskon ois koko maailma
Ja teidät kavaltais, vaikk' uhkuis vaara
Niin julman valtavana kuin vain aatos
Voi kuvailla — mun uskollisuuteni,
Kuin luoto tyrskyn keskell', ärjyt aallot
Poveensa särkisi ja järkkymättä
Teit' aina suojais.

KUNINGAS HENRIK.

Puhett' ylevää!

Kas, tuossa, loordit, sydän vilpitön!
Avoinna näitte sen. — Tuo lukekaa:

(Antaa hänelle paperin.)

Ja sitten tuo; ja sitten suurukselle,
Jos ruoka maittaa.

(Kuningas menee, katsoen vihaisesti Wolsey-kardinaaliin,
ylimykset tunkeilevat hänen jälkeensä, naurellen ja
keskenään kuiskaillen.)

WOLSEY.

Mitä tietää tuo?

Mik' äkki-viha! Mikä siihen syynä?
Rypisti otsaansa, ja silmä paloi,
Kuin turmaa uhkais; ärjäs leijona
Noin katsoo uskaljaaseen metsämieheen,
Jok' on sen haavoittanut, — sitten ruhjoo..
Nyt tuota katson; pelkään, että se
On vihan syynä. — Oikein: tuo se minut
On kukistanut! Siinä luettelo
On summa-aarteista, joit' itselleni
Koonnut olen, päästäkseni paaviks
Ja Roomass' ystäviä ostaakseni.
Oo, huolimattomuus, jok' omiaan
On narrin kaatamaan! Mik' ilkipeikko
Mun pani kätkemään tuon salaisuuden
Pakettiin, jonka laitoin kuninkaalle?
Apua eikö? Eikö uutta juonta,
Mill' ajaa tämä hänen aivoistaan?
Sapettaa häntä tuo. Mut keinon tiedän;
Jos tepsii tää, niin onnen kiusallakin
Ma nousen taas. — Haa! Mitä? "Paaville?"
Kirjeeni paaville, niin, toden totta,
Ja koko sopimus! Siis, hyvästi!
Min' olin suuruuteni kukkuloilla,
Ja kunniani keskitaivaalta
Nyt alan laskea; ma putoan
Kuin kirkas tähdenlento iltasella,
Koht' ei mua kukaan näe.

(Norfolkin ja Suffolkin herttuat, Surreyn kreivi
ja kamariherra palaavat.)

NORFOLK.

Kardinaali,

Kuninkaan tahto kuulkaa, joka vaatii
Ett' oiti meille valtasinetin
Nyt annatte ja Winchesterin maalle
Pois Asherhouseen itse vetäydytte, —
Siks kunnes toisin määrätään.

WOLSEY.

Seis! Hiljaa!

Ei teillä valtuutta. Näin suureen toimeen
Ei sanat riitä.

SUFFOLK.

Vastustaa ken tohtii,

Mit' itse kuninkaan on suusta tullut?

WOLSEY.

Siks kunnes muuta näen kuin sanoja
Ja tahdon, pahan tahdon, kärkkäät herrat,
Niin uskallan ja täytyykin mun kieltää.
Nyt näen, kuink' alhaa ainett' olette:
Kateutta vain! Kuink' ahnaast' ahnehditte
Mun turmaani, niin kuin se teitä ruokkis!
Kuink' ilon ivaa kaikess' osoitatte,
Mi turmioks' on mulle! Ilkimykset,
Kateuden tietä käykää; teillä siihen
On kristillinen oikeus; varmaan saatte
Ajoissa palkankin. Tään sinetin,
Jonk' ottaa uhkaatte, sen omin käsin
Kuningas — teidän herranne ja mun —
Minulle antoi elinkaudeksi,
Ja arvon, viran myös, ja vahvistukseks
Avoimen kirjeen. Ken sen riistää multa?

SURREY.

Hän, ken sen antoi.

WOLSEY.

Tulkoon sitten itse!

SURREY.

Sin' olet pöyhkä petturi, sa pappi.

WOLSEY.

Valetta, pöyhkä loordi! Eilen vielä
Ois Surrey kielens' ennen polttanut
Kuin moista puhunut.

SURREY.

Sun vallanhimos,

Punainen pahuus, täältä murheenmaasta
Vei appeni, sen jalon Buckinghamin.
Ei kaikkein kardinaali-veljein päät —
Sinä arvoinesi niihin luettuna —
Sen miehen yhtä hivuskarvaa vastaa.
Kirottu koko teidän politiikka!
Mun lähetitte Irlantiin, jost' apu
Ol' etäällä ja kuningas ja kaikki,
Jotk' olemattomista rikoksista
Ois hälle armon hankkineet; sill' aikaa
Pyhästä säälistä sa hyvydessäs
Soit hälle synninpäästön kirveen kautta.

WOLSEY.

Se valhett' on ja kaikki muukin, josta
Tuo lörppäkieli loordi mua syyttää.

Lain kautta herttua tuomionsa sai;
Ett' olin hänen kuolemaansa syytön
Ja vapaa juonista, sen päärein oikeus
Ja asiansa huonous todistaa.
Jos oisin kielevä, niin sanoisin,
Ett' yhtä vähän teiss' on kuntoa
Kuin kunniaa; ett' alttiudessa
Kuningast', ylvää haltijaani, kohtaan
Min' olen yhtä hyvä mies kuin Surrey
Ja kaikki hänen narrikumppaninsa.

SURREY.

Sun pitkä takkis sua suojaa, pappi,
Sais sydänvertas muuten miekka maistaa. —
Tuot' uhkaa siedättekö kuulla, loordit,
Ja moisen suusta? Näin jos meitä saa
Mokoma punareuhka koiritella,
Hyvästi silloin aateluus! Hän meitä
Hatullaan pyytää vois kuin leivosia.[9]

WOLSEY.

On hyvyys sulle myrkkää.

SURREY.

Niin se hyvyys,
Joll' omiin käsiinne te kiskomalla
Maan kaikki rikkaudet kiersitte;
Se hyvyys, jolla kirjeissänne paaviin
Kuninkaan petitte; sen hyvyytenne,
Jos härnäätte, ma kuuluks teen. — Lord Norfolk,
Jos tosi ylimys te olette,
Jos yhteishyvää hellitte ja tilaa
Ivatun aatelimme ja sen lasten —
Jotk' aateliks ei nouse, tuo jos elää —
Nyt hänen maineluettelons' esiin
Ja syntikirjansa! — Se teitä, pappi,
Pahemmin säikyttää kuin messukello,[10] —
Kun tumman naikon kanssa kiemailitte. —

WOLSEY.

Syvästi tuota miestä inhoisin,
Jos sit' ei kieltäis kristillinen rakkaus.

NORFOLK.

Kuninkaan käsiss' on se luettelo;
Mut ruma on se.

WOLSEY.

Sitä kauniimpana
Ja kirikkaampana puhtauteni loistaa,
Kun toden kuulee kuningas.

SURREY.

Ei auta.

On hyvä muisto mulla; jotkut kohdat
Ma vielä muistan, ja ne julki tuon.
Jos voitte, punastukaa, kardinaali,
Ja tunnustakaa; se ois toki suoraa.

WOLSEY.

Kaikk' esiin! Pahimmatkin syytteet torjun.
Jos punastun, niin sitä punastun,
Ett' ylimys on vailla tapoja.

SURREY.

Parempi se, kuin päätä vailla. Siis:
Kuninkaan tietämättä ensinnäkin

Pyritte legaatiksi, jonka kautta
Maan piispain toimivallan hervaisitte.

NORFOLK.

Kirjeissä ulkovalloille ja Roomaan
Ol' aina lause: *ego et rex meus*;
Kuninkaan sillä käskyläiseksenne
Te alensitte.

SUFFOLK.

Lisäks kuninkaan
Ja neuvoskunnan tietämättä veitte,
Lähetiks keisarille mennessänne,
Mukaanne Flandriin valtasinetin.

SURREY.

Niinikään soitte laajan valtuudet
Gregory Cassadolle liiton tekoon
Ferraran välillä ja Englannin,
Kuninkaan tiedotta ja neuvoskunnan.

SUFFOLK.

Ja vallanhimosta te leimautitte
Kuninkaan rahaan pyhän hattunne.

SURREY.

Ja suunnattomat summat lähetitte —
Ne kuinka saitte, tunto sanokoon —
Syötiksi Roomaan, onkiaksenne
Niill' arvopaikkoja, ja valtakunnan
Näin köyhdytitte. Paljo muuta vielä,
Mut kun se inhaa on ja teitä koskee,
En sillä tahraa suutani.

KAMARIHERRA.

My lord,

On halpaa langennutta polkea.
Lain valtaan jääköön; sen on tuomio,
Ei teidän. Sydän itkee nähdessäni,
Kuin pieneks hänen suuruutens' on käynyt.

SURREY.

Suon hälle anteeksi.

SUFFOLK.

Lord kardinaali,

Kuningas vielä käskenyt on tämän:
Kun kaikki, mitä Rooman legaattina
Olette tässä maassa toiminut,
On *praemunire*-säännön alaisena,[11]
Niin tämä laki kohtaa teitä myös;
Maat, mannut, kiinteän ja irtaimen
Olette rikkonut, ja menettänyt
Kuninkaan turvan. — Tää mun toimeni.

NORFOLK.

Nyt jääkää miettimään, kuink' elämänne
On parattava. Jyrkän vastauksenne,
Kun sinetin meilt' epäsitte, teemme
Kuninkaan tiedoks; varmaan kiittää teitä.
Hyvästi, vähä hyvä kardinaali!

(Kaikki menevät, paitse Wolsey.)

WOLSEY.

Hyvästi, vähä hyvä, mikä jää!
Hyvästi iäks, kaikki suuruuteni!

Se ihmisen on osa; tänään kasvaa
Ujoa toivon tainta, huomenna
Jo kukkii, loistaa täydess' uhkeudessaan,
Ja sitten tulee halla, turmahalla,
Ja — ihminen kun varmana jo levoss'
Odottaa suuruutensa kypsyntää —
Se juureen puraisee ja hänet kaataa
Niinkuin nyt minunkin. Kuin huimat pojat,
Jotk' uivat rakoilla, jo monta kesää
Uhallä laskin maineen ulappaa,
Mut liian kauas; pullistunut korska
Mun särkyi aitani, ja vanhana
Ja virass' uupuneena raivon virran
Ma jouduin ajeluun; se nyt mun nielee.
Sua vihaan, turha kunnia ja loisto.
Nyt uuden mielen saan. Oi, kuink' on kurja
Se raukka, joka luottaa valtoihin!
Niin, ruhtinasten armonhymyilyn,
Jot' ahnehdimme näin, ja tuhon välill'
Enemmän tuskaa on ja kauhua,
Kuin mitä sodist' on ja naisista.
Kun sorrut, Luciferin lailla sorrut,
On toivo mennyttä.

(Cromwell tulee säikähdyksissään.)

No, mitä, Cromwell?

CROMWELL.

En puhua ma voi. —

WOLSEY.

Noin hämmentynyt
Mun turmiostaniko? Kummeksitko,
Jos suistuu suuruuskin? Jos itket sinä,
Niin toden totta olen mennyt mies.

CROMWELL.

Kuink' armonne on laita?

WOLSEY.

Hyvin; Cromwell;
En onnellisemp' ole koskaan ollut.
Nyt tunnen itseni, nyt tunnen rauhaa,
Jot' arvot maalliset ei voita: tyyntä
Omantunnon rauhaa. Kuningas mua auttoi,
Hänelle kiitos; näiden hartioiden
Lahoilta pylvältä hän säälist' otti
Pois painon, jot' ei kantais laivastot:
Tuon liian kunnian. Oi, se on taakka,
Niin, rakas Cromwell, taakka liian raskas
Sen kantaa, joka toivoo taivaaseen.

CROMWELL.

Iloitsen, että hyväll' ootte tiellä.

WOLSEY.

Niin luulisin; nyt, toivon, olen valmis —
Ma tunnen siihen hengessäni voimaa —
Pahempaa, kovempaakin kestäämään,
Kuin millä heikot vihamiehet uhkaa.
Mit' uutta?

CROMWELL.

Pahin kaikista ja raskain
Kuninkaan suosion on menetys.

WOLSEY.

Jumala häntä siunatkoon!

CROMWELL.

Ja sitten

Sir Thomas More on teidän sijaanne
Valittu kansleriksi.

WOLSEY.

Kiire oli.

Kyvykäs mies. Hän kauan pysyköön
Kuninkaan suosissa ja tuomitkoon
Totuuden sekä omantunnon mukaan,
Niin että, kun on matkans' autuaasti
Hän päättänyt, sais orpoin kyyneleistä
Tomulleen hautapatsaan. Mitä muuta?

CROMWELL.

Cranmer on suosittuna palannut
Ja Canterburyn arkkipiispaks tehty.

WOLSEY.

Se oli uutta.

CROMWELL.

Vihdoin, lady Anna,

Jonk' aikaa kuningas on salaa nainut,
Kirkossa tänään kuningattarena
On julki näyttänyt. Nyt puhutaan
Vain kruunauksesta.

WOLSEY.

Cromwell, se se riippa

Mun alas painoi. Kuningas on käynyt
Omia teitään. Tuon, tuon naisen tähden
Menetin iäks loistoni; ei enää
Valaise mainettani aurinko,
Ei enää kultaa tuota suurten seuraa,
Jok' odotti vain hymyäni. Mene!
Hävinnyt olen, köyhä, kelvoton
Sun herraksesi. Etsi kuningasta —
Se aurinkosi älköön laskeko! —
Ma hälle olen kertonut, ken olet
ja että taattu olet; hän sua auttaa.
Mua muistellessaan — jalo häll' on luonto —
Hän lämpenee ja toivorikasta
Ei palvelustas hylkää. Hyvä Cromwell,
Hänt' älä loukkaa, varull' ole, katso
Etistä etuasi.

CROMWELL.

Teistä, herra,

Mun luopuako täytyy? Heittää täytyy
Noin hyvä, jalo, vakaa isäntä?
Todetkoon, kell' ei sydän kivist' ole,
Kuink' on mun raskas jättää herrani.
Saa palveluni kuningas, mut te
Mun rukoukseni iänikuisesti.

WOLSEY.

En kyynelt' ajatellut vuodattaa
Täss' surkeudessa, mut hellyydellä
Sa sait mun naisen osaa näyttämään.
Pois kyynel pyhkikäämme! Kuule, Cromwell,
Kun joudun unheeseen — ja se käy pian —
Ja kylmässä kun nukun marmorissa,
Miss' enää minua ei mainita,

Niin sano, näin sua neuvon, sano: Wolsey,
Jok' astui kerran tietä kunnian
Ja maineen mittas syvyydet ja särkät,
Hän, haaksirikko, neuvoi sulle varman
Ylennystien, vaikk' itse siitä eksyi.
Tuhoni näet ja mikä minut kaatoi.
Varoitin, Cromwell: vältä ylpeyttä;
Se synti enkelitkin kukisti;
Kuink' ihminen, tuo Luojan kuva, sillä
Vois mitään voittaa? Itses unhota;
Rakasta vihamiestä; vilpillä
Et voita enempää kuin suoruudella.
Kädessä aina rauhan oksaa kannan,
Se kateelliset kielet vaientaa.
Tee oikeutta, älä ketään pelkää.
Jumalaa, isänmaata, totuutta
Rakasta aina. Näin jos kaadut, Cromwell,
Niin marttyyrina kaadut. Palvele
Vain kuningasta. — Auta mua sisään;
Siell' ota kirjaan kaikki tavarani
Viimeiseen ropoon; se on kuninkaan.
Jumalaan uskoni ja papin puku
On ainut, mit on enää mulla omaa.
Oi, Cromwell, Cromwell! Jumalaa jos puoliks
Niin oisin palvellut kuin kuningasta,
Hän ei mua vanhoillani syössyt ois
Näin alaston vihamiesten käsiin.

CROMWELL.

Oi, malttukaa!

WOLSEY.

Niin teenkin. Hovin liemu,
Jää hyvästi! Mua kutsuu taivaan riemu.

(Menevät.)

NELJÄS NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Katu Westminsterissa.

(Kaksi aatelismiestä kohtaa toisensa.)

1 AATELISMIES. No, terve taaskin.

2 AATELISMIES.

Samat sanat teille.

1 AATELISMIES. Tulitte tähän varmaan katsomaan, Kun lady Anna palaa kruunauksesta?

2 AATELISMIES. Niin, aivan niin. Kun viimein tavattiin, Tul' oikeudesta herttua Buckingham.

1 AATELISMIES. Niin oikein; silloin oli surun aika, Nyt julki riemu.

2 AATELISMIES.

Niin, nyt porvaristo

Kuninkaanmielisyyttään täysin näyttää;
Se tätä päivää — oikeutensa mukaan —
Kemuilla viettää, huvinäytelmillä
Ja juhlakulkueilla.

1 AATELISMIES. Komeampaa Ja uljaampaa ei ole koskaan nähty.

2 AATELISMIES. Kysyä sallikaa mun, mikä teill' on Paperi kädessä?

1 AATELISMIES.

Se luettelo

On niistä henkilöistä, joilla tänään
On virkatointa kruunauksessa.
Suffolkin herttua drotsetina ylin,
Norfolkin herttua sitten marskina.
Lukea tuosta itse voitte loput.

2 AATELISMIES.

Suur' kiitos. Jos en tapaa tuntisi,
Niin lukisin ma kyllä paperinne.
Mut miten käy nyt leski-prinsessan,
Katariinan, sekä hänen asiansa?

1 AATELISMIES.

Sen sanon, Canterburyn arkkipiispa
Yhdessä muiden suuriarvoisten
Ja oppineiden isäin kanssa istui
Dunstabless' oikeutta, kuusi virstaa
Amphill'istä, miss' asui prinsessa;
Sai monasti hän haaston, mut ei tullut.
Kun pois hän jäi, ja tunnonvaiva valtas
Kuninkaan yhä, niin nää opinmiehet
Yksmielisesti eron päättivät
Ja naimaliiton tyhjäksi julistivat.
Hän sitten Kimboltoniin siirrettiin,
Siell' on nyt sairaana.

2 AATELISMIES.

Voi, rouva-parkaa! —

(Torventoitotuksia.)

Seis! Torvet soivat: kuningatar tulee.

(Hoboijansoittoa.)

Kruunauskulkue.

Vilkkaita torventoitotuksia.

1. Kaksi tuomaria.

2. Lord kansleri, jonka edellä kannetaan valtasinettiä ja virkasauvaa.

3. Kuorolaulajia.

4. Lontoon määri, virkasauva kädessä. Sitten sukkanauhan tähdistön airut asepuvussa ja kullattu kuparikruunu päässä.

5. Markiisi Dorset, kultainen valtikka kädessä ja päässä
kultainen puolikruunu. Hänen rinnallaan Surreyn kreivi,
hopeainen sauva ja kyyhkynen kädessä ja kreivin kruunu
päässä. Kummallakin sukkanauhantähdistön ketjut kaulassa.

6. Suffolkin herttua juhlapuvussa, kruunu päässä ja pitkä,
valkea sauva kädessä, valtakunnan drotsina. Hänen rinnallaan
Norfolkin herttua, marsalkansauva kädessä ja kruunu päässä.
Kummallakin sukkanauhantähdistön ketjut kaulassa.

7. Kunniakatos, jota neljä satamaparoonia kantaa; sen alla
kulkee kuningatar loistopuvussa, kruunu päässä ja hiukset
runsaasti helmillä koristettuina. Toisella puolella Lontoon,
toisella Winchesterin piispa.

8. Vanha Norfolk in herttuatar, päässä kruunu, johon on kukkia kudottu; kannattaa kuningattaren laahusta.

9. Ylimysnaisia ja kreivittäriä, yksinkertaiset, kukattomat kultakruunut päässä.

2 AATELISMIES.

Niin, kulku kuninkaallinen! — Nuo tunnen; —
Ken kantaa valtikkaa?

1 AATELISMIES. Markiisi Dorset; Ja kreivi Surrey tuo, ken kantaa sauvaa.

2 AATELISMIES. Komea ylimys! Ja kreivi Suffolk Tuo tuossa kai?

1 AATELISMIES.

Niin, valtakunnan drotsi.

2 AATELISMIES. Ja Norfolk tuo?

1 AATELISMIES.

Niin.

2 AATELISMIES (näkee kuningattaren).

Siunatkoon sua taivas!

En kasvoja noin kauniit' ole nähnyt. —

Kautt' autuuteni, enkeli hän on.

Kuninkaall' enemmän kuin Intiat

On sylissään, kun tuota naista halaa.

En soimaa hänen tuntoaan.

1 AATELISMIES.

Nuo, jotka

Katosta hänen päällään pitävät,

Ne Viiden Sataman on parooneja.[12]

2 AATELISMIES.

Noit' onnellisia! Niin ovat kaikki

Jotk' ovat hänen lähellään. Ja tuo,

Tuo hänen laahuksensa kannattaja,

Kai vanha Norfolk in on herttuatar?

1 AATELISMIES. Niin on; muut kaikki kreivittäriä.

2 AATELISMIES. Sen sanoo kruunut. Tähtiä he ovat. Ja lentojakin jotkut.

1 AATELISMIES. Vaiti siitä!

(Kulkue poistuu torvien raikkaasti soidessa.)

(Kolmas aatelismies tulee.)

Kah, terve! Miss' on teitä paistettu?

3 AATELISMIES.

He, kirkoss', ahdingossa; sormeakaan

Ei mahtunut ois lisää. Ilon humuun

Tukehduin melkein.

2 AATELISMIES.

Juhlamenot näitte?

3 AATELISMIES. No, näinhän.

1 AATELISMIES.

Millaisilta näyttivät?

3 AATELISMIES. Kannatti katsella.

2 AATELISMIES.

No, kertokaa.

3 AATELISMIES.

Kykyni mukaan. Kuningattaren
Kun ladyjen ja loordein vuolas virta
On korokkeelle kuoriin saattanut,
Vetäytyy pois se; hänen armonsa
Komealt' istuimellaan huokaa sitten
Noin puolen tuntia ja kansan sallii
Vapaasti ihanuuttaan ihailla.
Hän totta onkin kauniin nainen, mit' on
Mies ikänänsä syleillyt. Kun kansa
Siin' oikein hänet näki, nousi telme
Kuin myrskyn riehtoessa purjeita,
Niin sekava ja hurja: hatut, takit,
Jakutkin ilmaan lensi; nokat menneet
Ois saman tien, jos ei ois kiinni olleet.
Moist' iloa en ole koskaan nähnyt.
Mahakkaat vaimot, aivan viimeisillään,
Kuin entisaikain muurinsärkijät
Tungokseen töytäsivät, joka horjuin
Pakeni tieltä. Mies ei voinut väittää:
"Tuo mun on eukkoni", niin yhdessä oli
Mytyssä siinä kaikki.

2 AATELISMIES.

Mitä sitten?

3 AATELISMIES.

Nyt kuningatar nousi, nöyrästä astui
Luo alttarin ja polvistui ja nosti
Ihanat silmäns' ylös taivaaseen,
Kuin pyhimys, rukoillen hartahasti.
Nous sitten, kumartaen kansalle.
Nyt hälle Canterburyn arkkipiispa
Kuningattaren merkit, pyhän öljyn,
Ja Edvard Tunnustajan kruunun, sauvan
Ja rauhankyyhkyn antoi ynnä muut
Ylevät arvonmerkit; sitten kuoro,
Maan valituimman soiton säistämänä,
Viritti yhdessä *Te Deum* virren.
Samalla loistolla he palasivat
York-placeen, miss' on juhlapidot nyt.

1 AATELISMIES.

York-place ei enää ole sen se nimi
On mennyttä, kun kardinaali kaatui.
Se Whitehall on ja kruunun nyt.

3 AATELISMIES.

Tuon tiedän;
Se nimi uusi on, ja kielell' yhä
On entinen.

2 AATELISMIES.

Nuo kaksi arvon piispaa
Molemmin puolin kuningatarta
Keit' olivat?

3 AATELISMIES.

Stokesley ja Gardiner:
Winchesterin on toinen — äskettäin
Viel' oli kuninkaalla kirjuriina —
Ja Lontoon toinen.

2 AATELISMIES.

Winchesterin piispa
Ei katso hyvin silmin arkkipiispaan,

Vakaaseen Cranmeriin.

3 AATELISMIES.

Sen tietää kaikki;
Mut viel' ei välit rikki; niiks jos tulee,
Peloton ystävä on Cranmerilla.

2 AATELISMIES. Sanokaa, kuka on se?

3 AATELISMIES.

Thomas Cromwell,
Kuninkaan suosittu ja todellakin
Tehokas ystävä. Hän kutsuttu
On kruununkalleuksien vartijaksi
Ja salaneuvoston jo jäsen on.

2 AATELISMIES. Hän vielä nousee.

3 AATELISMIES.

Varmaankin. Mut
Nyt, hyvät herrat, mukanani hoviin.
Mun olkaa vierainani; jotain siellä
Voin tarjota, ja sinne matkalla —
Ma lisää kerron.

MOLEMMAT.

Niinkuin käskette.

Toinen kohtaaus.

Kimbolton.

(Entinen kuningatar Katariina, sairaana; häntä
taluttavat sisään Griffith ja Patience.)

GRIFFITH.

Kuink', armo, voitte?

KATARIINA.

Kuoloon valmis, Griffith;
Kuin raskaat oksat maahan taipuu polvet,
Väsyen kuormaansa. Tuo mulle tuoli. —
Kas niin, — nyt tuntuu hiukan helpommalta.
Sanoithan, Griffith, kun mua talutit,
Ett' on tuo maineen laps, tuo suuri Wolsey,
Jo kuollut.

GRIFFITH.

Sanoin, rouva, mutta luulin
Ett' ette surultanne sitä kuullut.

KATARIINA.

Oi, Griffith, kerro, kuinka kuoli hän;
Jos hyvin, niin hän edelläni kulki
Esikuvana.

GRIFFITH.

Näin sitä kerrotaan:
Kun hänet tuikea Northumberland
Yorkissa vangitsi ja oikeuteen
Toi syytteest' ankarasta vastaamaan,
Niin äkisti hän sairastui niin pahoin,
Ett' istua ei voinut muulillaan.

KATARIINA.

Mies-parka!

GRIFFITH.

Vihdoin, vähin, erin, pääsi
Hän Leicesteriin ja poikkes luostariin,
Miss' abbotti ja koko veljeskunta
Hänt' otti kunnioittavasti vastaan.
Hän sanoi abbotille: "Hyvä isä.
Mies vanha, vallan puuskain murjoma,
Väsyneet luunsa tänne lepoon laskee;
Maa-muru hälle rakkaudesta suokaa!"
Näin kääntyi vuoteeseen, ja tauti yhä
Paheni vain; ja kolmantena yönä
Kahdeksan aikaan — itse oli tunnin
Hän ennustanut — hiljaa mietiskellen
Ja surren, katuen ja itkien,
Pois arvoloistons' antoi maailmalle,
Sielunsa taivaalle, ja nukkui rauhaan.

KATARIINA.

Niin levätköönkin: älköön painako
Rikokset häntä! Sen vain sanon, Griffith,
Mut rakkaudessa: hillimätön oli
Hänellä ylpeys; ruhtinasten pyrki
Hän verroille; hän koko valtakunnan
Juoniinsa kiersi; virkain myynti työnä,
Lakina oma tahto; hovissa
Valeita kylvi; kahtamoiset aina
Sanat ja mieli; sääliä ei hällä,
Pait milloin jonkun aikoi kukistaa;
Lupaukset suuret, niinkuin itse silloin,
Mut täytöntö, mit' itse nyt on, tyhjää.
Lihaansa palveli ja huono oli
Papeille esikuva.

GRIFFITH.

Armo hyvä,
Me toisten virheet vaskeen uurramme,
Mut hyveet veteen kirjoitamme. Suokaa
Mun hiukan häntä kiittää.

KATARIINA.

Tee se, Griffith,
Olisin muuten häijy.

GRIFFITH.

Kardinaali,
Vaikk' oli halpaa juurta, kieltämättä
Jo kehdoiss' oli luotu suuruuteen.
Hän opiss' oli syvällinen, tarkka,
Älykäs, varma, kaunopuheinen,
Kopea, tyly vihamiestään kohtaan,
Mut ystävilleen lempeä kuin kesä.
Vaikk' oli pohjaton hän pyyteissään —
Se synti on — niin antelias oli
Kuin ruhtinas; sen aina todistavat
Nuo kasvattamans' opin kaksoiset,
Ipswich ja Oxford.[13] Toinen kohta kaatui;
Ei hyväntekijästään eloon jäänyt;
Mut toinen, vaikka keskoinen, jo kuulu
Ja kukoistava on ja yhä kasvaa,
Ett' ei sen vertaa kristikunnas' ole.
Tuhonsa hälle tosi-onnen toi;
Nyt, eikä ennen, itsensä hän tunsu,
Nyt koki, mik' on autuus olla pieni
Sai vanhus armon suuremman kuin mitä
Voi mailma antaa: nukkui Herrassa.

KATARIINA.

Muut' airutta en kuoltuani toivo,
Parempaa puhujaa, jok' elämääni
Ja mainettani suojaa herjaukselta,
Niin ylevää kuin sinä, kunnan Griffith,
Pahimman vihamiehen tomullekin
Mun pani osoittamaan kunniaa
Tuo hurskaan mieles nöyryys. Rauha hälle! —
Patience, käy tänne, alemmaks mua auta,
En sua enää kauan vaivaa. — Griffith,
Nyt tuota surun sävelt' anna soittaa,
Jot' aina kuolinkelloikseni sanoin;
Sill' aikaa hengessäni kuuntelen
Jo lähenevää taivaan sulosointaa.

(Surullista ja juhlallista soittoa.)

GRIFFITH.

Hän nukkuu. Hiljaa, tyttö, istukaamme,
Ett' ei hän herää. Hiljaa, hyvä Patience!

(Uni-ilmiö. Juhlallisessa, hiljaisessa kulussa leijailee näyttämölle, toinen toisensa jälkeen, kuusi haamua valkoisissa vaatteissa, päässä laakeriseppeleet, kultaiset naamarit kasvoilla ja laakeri- tai palmunoksat kädessä. Tehtyään muutamia kierroksia, kaksi ensimmäistä pitää kukkaseppelettä hänen päänsä päällä, jolla aikaa toiset neljä kunnioittavasti kumartavat. Sitten ne kaksi, jotka sepelettä kannattivat, antavat sen kahdelle seuraavalle, jotka liikkeissään noudattavat samaa järjestystä ja pitävät seppeliä hänen päänsä päällä. Nämä jättävät sitten sepeleen kahdelle viimeiselle, jotka nekin noudattavat samoja menoja. Sen jälkeen Katariina, ikäänkuin haltioissaan, osoittaa ilon ilmeitä ja nostaa kätensä taivaaseen. Sitten haamut tanssien katoavat, vieden sepeleen mukanaan. Soittoa jatkuu.)

KATARIINA.

Miss' olette, te rauhan henget? Poissa?
Ja jätitte mun yksin kurjuuteeni?

GRIFFITH.

Täss' olemme.

KATARIINA.

En teitä kutsunut.
Kun nukuin, näittekö te mitä?

GRIFFITH.

Emme.

KATARIINA.

Vai ette? Ettekö vastikään nähneet,
Kuink' enkeljoukko pitoihin mua kutsui?
Tuhansin sätein niiden kasvot loisti
Kuin auringon. He lupasivat mulle
Ikuisen onnen, toivat sepeleitä,
Joit' en ma vielä kelpaa kantamaan,
Mut kohta varmaan, Griffith.

GRIFFITH.

Iloitsen,
Ett' elvyttävät teidän mieltänne
Noin kauniit unet.

KATARIINA.

Vaientakaa soitto;
Se viiltää korviani.

(Soitto taukoaa.)

PATIENCE.

Huomaatteko,
Kuink' armo äkisti on muuttunut?
Kuink' ovat kasvot kaidat, katse kalvas,

Jääkylmä? Nähkääs silmiä?

GRIFFITH.

Hän kuolee.

Rukoile, rukoile!

PATIENCE.

Hänt' auta, taivas!

(Sanansaattaja tulee.)

SANANSAATTAJA.

Suvaitkaa, armo, —

KATARIINA.

Häpeemätön mies,

Noin meitä kunnioitatko?

GRIFFITH.

On väärin

Noin törkeästi häntä kohdella,

Kun tiedätte ett' entinen on suuruus

Hänelle rakas. Polvistukaa joutuin!

SANANSAATTAJA.

Anteeksi, armollisin majesteetti!

Unohdin tavat kiireessäni. Tuolla

Kuninkaan lähettämä herra vartoo.

KATARIINA.

Tuo hänet sisään, Griffith; tuota miestä

En siedä nähdä.

(Griffith ja sanansaattaja menevät.)

(Griffith palaa, mukanaan Capucius.)

Jos ei näkö petä,

Olette lähettämä keisarin,

Mun lankoni, ja nimenne Capucius.

CAPUCIUS.

Niin, nöyrin palvelijanne.

KATARIINA.

Ah, mylord,

Kovinpa ajat muuttuneet ja arvot

On viime näkemästä. Mikä teidät

On tänne johdattanut?

CAPUCIUS.

Arvon rouva,

Lähinnä halu palvella; ja sitten

Kuninkaan käsky käydä pateillanne.

Hän sääli tautianne, terveiset

Läheittää kauttani, ja sydämmestään

Hän pyytää saada teitä lohduttaa.

KATARIINA.

Mylord, se lohtu tulee liian myöhään:

Kuin teloituksen jälkeen armahdus.

Se lääke ajoiss' oisi auttanut,

Nyt rukoukset ainoa on lohtu.

Kuningas voiko hyvin?

CAPUCIUS.

Hyvin, rouva.

KATARIINA.

Niin aina voikoon, kukoistakoon aina,
Kun minä toukkain tulen saaliiksi
Ja nimenikin tääll' on pannaan pantu. —
Sa lähetitkö kirjeen, Patience, jonka
Sun käskin kirjoittaa?

PATIENCE.

En, hyvä armo.

(Antaa kirjeen Katariinalle.)

KATARIINA.

Siis nöyräst' anon, että antaisitte
Tään kuninkaalle.

CAPUCIUS.

Mielelläni, rouva.

KATARIINA.

Ma siinä hänen nuorta tytärtään,
Tuot' oman puhtaan rakkautemme kuvaa,
Hänelle hellimmästi suositan;
Valukoon häneen taivaan runsas siunaus! —
Kuningas häntä hurskaaks kasvattakoon, —
Nuor' on hän, jalon kaino; hyväks hänet
Myös soisin — kalliina hän pitäköön
Hänt' äidin tähden, jolle itse oli,
Ties taivas, kuinka kallis. Toinen pyyntö
On, että majesteetti hiukan säälis
Naisparkojani, jotka uskolliset
On mulle kaikiss' onnen vaiheiss' olleet;
Ei heissä yhtä, vannon sen, — ja nyt
En valehtele — jonka sielun somuus,
Siveys, kainous ja puhdas käytös
Ei ansaitsisi miestä parasta,
Vaan vaikka ylimyksen; niin, ne miehet
On onnelliset, jotka heidät saavat.
Lopuksi, palvelijani, — köyhät ovat,
Mut köyhyydessään ei mua hyljänneet —
He saakoot täyden palkkansa ja hiukan
Sen lisäksikin, multa muistoksi;
Jos taivas mulle viel' ois elämää
Ja varaa suonut, näin en erois heistä.
Niin, siinä kirjeen sisällys. Mylord,
Nyt kaiken kautta teille kalleimman,
Ja haudan rauhan kuolleille jos suotte,
Niin noiden raukkain olkaa ystävä,
Ja tämä viime oikeus mulle suomaan
Kuningas pakottakaa.

CAPUCIUS.

Kautta taivaan,

Sen teen, niin totta miehestä kuin käyn.

KATARIINA.

Suur' kiitos, kunnan loordi! Nöyrimmät
Mun terveiseni viekää kuninkaalle;
Sanokaa: hänen pitkä piinans' eroo
Nyt maailmasta; kuollen häntä siunaan;
Se sanokaa. — Jo näkö hämärtyy. —
Hyvästi! — Griffith, hyvästi! — Ei, Patience,
Sin' et saa mennä. Halaan vuoteeseen;
Enemmän kutsu tänne naisia.
Kun olen kuollut, kunnialla minut
Sa, tyttö, hautaan laita; immenkukkaa
Sirota sille, jotta mailma tietköön,

Ett' olin puhdas vaimo hautaan asti.
Minut balsamoi ja pane näytteille;
Ja vaikk' en enää kuningatar ole,
Niin hautaa minut kuningattarena,
Kuninkaan tyttärenä. Muut' en jaksa.

(Menevät, taluttaen Katariinaa.)

VIIDES NÄYTÖS.

Ensimmäinen kohtaus.

Sali kuninkaanlinnassa.

(Gardiner, Winchesterin piispa, tulee, edellä poika,
joka kantaa soihtua. Hänet kohtaa sir Thomas Lovell.)

GARDINER.

Kai kello jo on yksi?

POIKA.

Löi vast'ikään.

GARDINER.

Nää hetket eivät ole hovin vuoksi,
Vaan tarpeen; luonnon vahvistukseks näitä
Ja lepoon tulis käyttää, eikä turhiin.
Hyv' yötä, Lovell; mihinkä näin myöhään?

LOVELL.

Kuninkaan luota tekö tulette?

GARDINER.

Niin, jätin hänet lyömään prima vistaa[14]
Suffolkin kanssa.

LOVELL.

Ennen makuu-aikaa
Minunkin täytyy luonaan käydä. Anteeks!

GARDINER.

Ei vielä, Lovell. Missä asioissa?
On kiire teillä; jos en sillä loukkaa,
Niin, pyydän, suokaa öisist' aikeistanne
Myös ystävälle vihja. Askareet,
Jotk' aaveen lailla öisin liikkuvat,
Rajumpaa ovat luontoa kuin konsaan
On päivät toimet.

LOVELL.

Teitä rakastan, —
Ja salaisuuden, vielä suuremmankin
Kuin tämän, teille uskon. Setkissä
On kuningatar; suuri vaara pyörii;
Pelätään että kuolee.

GARDINER.

Hedelmälleen
Rukoilen hartaast' elon onnea
Ja menestystä; mutta runko, Lovell,
Sen tien sais mennä.

LOVELL.

Siihen minä voisin
Lisätä "aamen"; tunto toki sanoo,
Ett' on hän herttainen ja hyvä nainen,
Paremmän toivotuksen arvoinen.

GARDINER.

Mut, herra, herra. — Kuulkaa, herra Lovell
Ylimys ootte, karvaa oikeaa,
Ja viisaaksi ja hurskaaks teidät tunnen —
Mua kuulkaa, Lovell: siit' ei tule hyvää,
Ei koskaan hyvää, kunnes Cranmer, Cromwell,
Nuo hänen kaksi kättään, ja hän itse
Makaavat haudassa.

LOVELL.

Nyt mainitsitte

Kaks valtakunnan mahtavinta. Cromwell,
Tuo kruununkalleuksien vartija,
Suur'arkkivaariksi on koroitettu
Ja lisäksi valtasihteeriksi, josta
Tie ajan tullen auki korkeimpiin
On valta-asemiin. Ja arkkipiispa
Kuninkaan käsi on ja kieli; mene
Ja häntä vastaan sano!

GARDINER.

Kyllä, Lovell,

On niitäkin, enk' itse minä pelkää
Puhua julki mieltäni; juur' tänään —
Voin ilmaista sen teille — raivoon sain
Ma raatiherrat; sanoin, että on hän —
Jonk' itse, niin kuin minä, tietävät —
Pääkerettiläinen, joka ruttona
Maan saastuttaa. Sen suuttuneina veivät
Kuninkaan tietoon. Hän nyt syytöksen
On korviins' ottanut, ja suosiesta
Ja armosta ja hyvin ymmärtäen
Sen hirmuvaaran, jonka ilmi toimme,
Nyt huomen-aamuks hänet haastattanut
On neuvostoon. Se ruma rikkaruoho
On juurittava pois. Mut toimistanne
Teit' estän liiaks. Hyvää yötä, Lovell.

LOVELL.

Levollist' yötä. Nöyrin palvelijanne.

(Gardiner ja kantapoika menevät.)

(Kun Lovell on menemäisillään, tulevat
kuningas ja Suffolkin herttua.)

KUNINGAS HENRIK.

En pelaa enää tänä yönä, Kaarle;
Hajall' on mieleni; sa voitat minut.

SUFFOLK.

En koskaan ole teitä voittanut.

KUNINGAS HENRIK.

Vain joskus, Kaarle; mutta sin' et voita,
Jos olen kyllin huolellinen vain. —
No, Lovell, mitä kuningattaresta?

LOVELL.

En asiaanne hälle itse voinut
Ma esittää; mut hänen neitsyensä
Sen toimittivat. Kaikkein nöyrimmästi

Hän teitä kiittää, pyytäin että hartaast'
Edestään rukoillette.

KUNINGAS HENRIK.

Mitä sanot?

Rukoilla? Mitä? Onko setkissä?

LOVELL.

Niin sanoi naisensa, ja joka tuska
On miltei kuolon tuskaa.

KUNINGAS HENRIK.

Vaimo-parkaa!

SUFFOLK.

Jumala helpoks hälle tehkөөn taakan,
Ett' armoanne pian ilahuttais
Hän perillisellä!

KUNINGAS HENRIK.

On kesk'yö, Kaarle;

Käy maata sinä; kuningatar-parkaa
Rukouksissasi muista. Jätä minut;
Nyt ajatukseni ei seuraa siedä.

SUFFOLK.

Levollist' yötä teidän armollenne.
Ma hyvän emäntäni puolesta
Rukoilla tahdon.

KUNINGAS HENRIK.

Hyvää yötä, Kaarle.

(Suffolk menee.)

(Sir Anthony Denny tulee.)

No, mitä uutta?

DENNY.

Käskystänne tänne

Toin arkkipiispan.

KUNINGAS HENRIK.

Haa! Vai Canterburyn?

DENNY.

Niin, armo.

KUNINGAS HENRIK.

Oikein, niin. Miss' on hän, Denny?

DENNY.

Odottaa ulkona.

KUNINGAS HENRIK.

Tuo hänet sisään.

(Denny menee.)

LOVELL (syrjään).

Niin, siinä on se, mistä puhui piispa.
Hyväämpä tulin aikaan.

(Denny palaa, mukanaan Cranmer.)

KUNINGAS HENRIK.

Tyhjäksi sali!

(Lovell näyttää aikovan jäädä.)

Haa! Ettekö te kuule? Menkää! Mitä?

(Lovell ja Denny menevät.)

CRANMER (syrjään).

Mua pelottaa. — Miks otsaa rypistää?
Tuo hirmun katse on: ei tiedä hyvää.

KUNINGAS HENRIK.

No niin, mylord, te tahtonette tietää,
Miks teidät tänne kutsuin.

CRANMER.

Tehtäväni

On kuningasta kuulla.

KUNINGAS HENRIK.

Ei, ei, nouskaa,

Hyvä ja arvoisa lord Canterbury.
Kävellään tässä vähän yhdessä.
Kätenne mulle! Uutisia tiedän.
Ah, loordi, tuska siit' on puhua
Ja sääli antaa teille tämä tieto:
Olemme suruksemme äsken kuullut
Pahoja syytöksiä teitä vastaan,
Pahoja, sanon, joiden johdosta
Olemme, neuvosto ja minä, tänne
Täks aamuks teidät haastaneet; kun ette,
Sen tiedän, nyt voi täysin puhdistautaa,
Niin toiseen kuulusteluun asti, jossa
On vastaus annettava, täytyy teidän
Tytyä Towerissa asumaan;
Kun meikäläinen olette, niin täytyy
Näin menetellä, todistusta mieli
Jos yhtään saada.

CRANMER.

Kiitän nöyrimmästi.

Iloitsen, kun saan tilaisuutta tulla
Niin täysin pohdituks, ett' akanoista
Erottuu puhdas vilja; tiedän sen,
Ett' ilkielet ketään niin ei parjaa
Kuin mua, raukkaa.

KUNINGAS HENRIK.

Nouse, Canterbury;

Vakava kuntos meihin, ystävääsi,
On juurehtinut. Käsi mulle! Nouse!
Kävellään tässä. Kautta pyhän äidin,
Mik' olette te miehiänne? Luulin,
Ett' anoisitte oikein karttaen
Ett', asettaen vastatuksin teidät
Ja syyttäjänne, teitä kuulustaisin
Vangitsematta.

CRANMER.

Suuri valtias,

Ma kuntooni ja kunniaani turvaan;
Jos pettää ne, niin vihamiehen kanssa
Vain ilkun itselleni; ilman näitä
Avuja olen tyhjän arvoinen.
Sanokoot mitä hyvänsä, en pelkää.

KUNINGAS HENRIK.

Siis ette tiedä, mitä mailma tietää
Ja mikä suhteenne on maailmaan.
Mont' on ja suurta vihamiestä teillä,

Ja juonet saman mukaiset; ei aina
Totuus ja oikeus, niinkuin pitäisi,
Lain eessä voita. Väärän valan tekoon
Voi halpa konna toisen halvan konnan
Rahalla ostaa; onhan moista nähty.
On valtavia teillä vainoojia
Ja pahuus heissä yhtä valtava.
Teill' oisko vääriin todistajiin nähden
Parempaa onnea kuin mestarilla
Ja herrallanne, hänen kulkeissaan
Tään inhan ilman alla? Varokaa!
Ken kuilun yli hyppää lystikseen?
Vain omaa tuhoanne kosioitte.

CRANMER.

Jumala vain ja teidän armonne
Mun kaitkoon syyttömyyttäni, ma muuten
Pahojen ansaan sorrun.

KUNINGAS HENRIK.

Rohkeutta!

Muut' eivät voi, kuin mitä minä sallin.
Huoletta olkaa, tulkaa tänään varhain
Vain heidän eteensä; jos yrittävät
Esittää syitä, joist' on vankeutta,
Niin vastaväitteit' älkää säästäkö,
Vaan taistelkaa niin tulisesti vastaan,
Kuin tarve vaatii; jos ei pyynnöt auta,
Niin heille tämä sormus näyttäkää
Ja heistä vedotkaa mun tuomiooni. —
Hän itkee, hyvä mies! On. toden totta,
Hän uskollinen. Kautta pyhän äidin!
Hän taattu on, sen vannon. — Menkää nyt
Ja tehkää niinkuin sanoin. —

(Cranmer menee.)

Itkuun hältä

Tukehtui kieli.

(Vanha hovinainen tulee.)

HOVIHERRA (ulkoa).

Seis, seis! Minne matka?

HOVINAINEN.

En seiso. Sanaa saatan, joka puoltaa
Mun rohkeuttani. — Hyvät enkelit
Kuninkaan-pääsi päällä liidelkööt ja
Pyhillä siivillään sua varjelkoot!

KUNINGAS HENRIK.

Jo katseestasi asiasi arvaan.
Mitä? Onko kuningatar synnyttänyt?
On, sano vain, ja pojan.

HOVINAINEN.

On, on, armo,

Ihanan pojan; häntä nyt ja aina
Jumala siunatkoon! — Se kyll' on tyttö,
Mut siit' on poikain toivo. Kuningatar
Odottaa teitä, jotta matkalaiseen
Te tutustuisitte; hän tulee teihin
Kuin marja marjaan.

KUNINGAS HENRIK.

Lovell!

(Lovell palaa.)

LOVELL.

Herra!

KUNINGAS HENRIK.

Anna

Hänelle sata markkaa. Menen nyt
Kuningattaren luo. —

HOVINAINEN.

Vain sata markkaa!

Enemmän tahdon, kautta päivän valon!
Sehän on halvan tallirengin palkka.
Enemmän tahdon, vaikka haukkumalla.
Sanoinhan, että tyttö tulee häneen!
Sen peruutan, jos enempää en saa;
Takoa täytyy, kun on rauta kuuma.

(Menevät.)

Toinen kohtaus.

Eteiskäytävä valtakunnan-neuvoston istuntosalin edessä.

(Cranmer tulee. Palvelijoita, ovenvartijoita y.m. odottamassa.)

CRANMER.

En myöhästynyt lie; se herra, joka
Toi neuvostolta haasteen, pyysi mua
Tulemaan joutuin. Ovet kiinni! Mitä?
Hoi! Ovenvahti! — Lienen tuttu?

OVENVARTIJA.

Kyllä,

Mut en voi teitä auttaa.

CRANMER.

Miksi niin?

OVENVARTIJA.

Odottaa täytyy kutsua.

(Tohtori Butts tulee.)

CRANMER.

Vai niin.

BUTTS (syrjään). Mit' ilkeyttä! Hyvä, että satuin
Tulemaan tätä tietä. Kuningas
On tästä tiedon saapa.

(Menee.)

CRANMER (syrjään).

Se on Butts,

Kuninkaan lääkäri. Kuink' ankarasti
Mua mennessään hän katsoi! Suokoon taivas,
Ett' ei vain tuhoani ennustaisi
Tää varmaan pahain tahallist' on juonta —
Jumala heidet paratkoon! En koskaan
Ma heidän ilkeyttään hännännyt —
Mua solvatakseen; häpeisivät muuten
Ovella seisottaa mua, vertaistaan,
Lakeijain, renkien ja poikain kanssa.
Mut tehköt tahtonsa, ma tyynnä varron.

(Kuningas ja Butts ilmestyvät katon rajalla olevaan ikkunaan.)

BUTTS.

Nyt saatte nähdä oudon näyn, —

KUNINGAS HENRIK.

Mitä?

BUTTS.

Jot' ette ole moneen aikaan nähnyt.

KUNINGAS HENRIK.

Tuli ja leimaus! Mitä?

BUTTS.

Nähkääs tuossa.

Kuink' on lord Canterbury ylenetty:

Hovia pitää ovensuussa renkein

Ja juoksupoikain kanssa.

KUNINGAS HENRIK.

Toden totta!

Mokoman arvon toisilleenko suovat?

Hyv' ett' on heitä ylempikin. Uskoin

Heiss' olevan sen verran kunniaa —

Häpyä ainakin — etteivät sallis

Noin jalon miehen, meidän suosikkimme,

Mokomain herrain olla passarina,

Ovella lisäksi, niinkuin postimiehen.

Butts, kautta Maarian, se koiruutt' on!

Mut olkoot; vedä eteen esirippu!

Me kohta saamme lisää kuulla.

(Poistuvat.)

Neuvossali.

(Lord kansleri, herttua Suffolk, kreivi Surrey, lord kamariherra, Gardiner ja Cromwell tulevat. Kansleri asettuu pöydän yläpään vasemmalle; arkkipiispa Canterburyn paikka hänen ylipuoolellaan jää tyhjäksi. Muut asettuvat järjestyksessä kummallekin puolen pöytää; Cromwell pöydän alapään, sihteerinä.)

KANSLERI.

No, käydään toimeen, herra sihteer.

Mit' asioita on?

CROMWELL.

Jos suvaitsette,

Niin ensinkin lord Canterburyn juttu.

GARDINER.

Hän onko haasteen saanut?

CROMWELL.

On.

NORFOLK.

Ken tuolla?

CROMWELL.

Tuoll' ulkonako?

GARDINER.

Niin.

CROMWELL.

Lord arkkipiispa;

Jo puolen tuntia on odottanut.

KANSLERI.

Hän tulkoon sisään.

CROMWELL.

Käykää sisään, armo.

(Cranmer lähestyy neuvospöytää.)

KANSLERI.

Lord arkkipiispa, syvään surettaa
Täss' istua, kun tuo on paikka tyhjä.
Mut ihmisiä kaikki olemme,
Ja heikot luonnosta ja lihan orjat;
On harvat enkeleitä. Moinen heikkous
Ja älyn puute vietellyt on teitä —
Jonk' oisi tullut muille opiks olla —
Rikokseen suureen, ensin kuningasta
Ja sitten hänen sääntöjänsä kohtaan,
Kun valtakuntaan te ja pappinne —
Niin kuuluu — levitätte vaarallista
Ja harhauskoist' uutta oppia;
Jos tät' ei ehkäistä, niin perii turma.

GARDINER.

Ja heti, herrat, on se ehkäistävä.
Ken villihevosia kesyttää,
Ei sitä käsin tee, vaan kankisuitsin
Hän niitä pakottaa ja kannuksin,
Siks että talttuvat. Jos velttoudesta
Tai yhden miehen mainett' arastellen
Tään ruton suvaitsemme levitä,
Hyvästi silloin lääkkeet! Mik' on seuraus?
Kapinat, riidat, koko valtakunnan
Yleinen turmelus; siit' Ylä-Saksass'
On naapurimme kalliin maksaneet,[15]
Jost' yhä meillä surkea on muisto.

CRANMER.

Ain' olen, hyvät herrat, elämässä
Ja virassani vakaast' ahkeroinut,
Ett' opetukseni ja valtani
Ain' yhtä varmaa suuntaa noudattaisi;
Päämääräni ol' aina tehdä hyvää;
Eik' ole sitä miestä — hyvät herrat,
Vakaasta sydämmestä sanon sen —
Jok' yksityisenä ja virkamiesnä
Enemmän inhoisi ja vastustaisi
Yleisen rauhan rikkojaa, kuin minä
Rukoilen, ettei koskaan kuningas
Vähemmän uskollista miestä löytäis.
Ne, joiden ruokana on kateus
Ja kiero kavaluus, ne parempaansa
Purevat aina. Pyydän, hyvät herrat,
Ken tässä kantajani lieneekin,
Ett' avosilmin astuisi hän esiin
Ja julki mua syyttäis.

SUFFOLK.

Ei, mylord,

Ei käy se: neuvoskuntaan kuulutte
Ja siinä teit' ei tohdi kukaan syyttää.

GARDINER.

Mylord, kun meill' on tärkempääkin tässä
Niin lyhyesti: meidän neuvostamme,
Asiaa jouduttaakseen, majesteetti
Nyt käskee viedä teidät Toweriin.
Kun yksityinen mies taas olette,
Niin kyll' on niitä julkisyyttäjiä

Enemmän, luulisin, kuin toivoisitte.

CRANMER.

Suur' kiitos, lord Winchester; Aina hyvä
Olette ystävä; jos teill' ois valta,
Niin tuomari ja valamies yht' aikaa
Te oisitte, — niin sääli teidät valtaa.
Näen mitä tarkoitatte: tuhoani.
Hyvyys ja rakkaus kirkonmiehelle
Paremmiin sopisi kuin vallanhimo.
Sävyllä tulis eksytetyt voittaa,
Ei työntää pois. Ma tästä suoriudun,
Jos kuinka kiusaattekin malttiani, —
Niin varma se, kuin että teitä tunto
Noist' ainaisista synnintöistä soimaa.
Sanoisin enemmänkin, mutta siitä
Mua ammattinne kunnioitus estää.

GARDINER.

Mylord, mylord, niin totta olette
Kerettiläinen; silon pinnan alta
Vain heikkous ja ontot sanat kuultaa.

CROMWELL.

Olette, lord Winchester, suokaa anteeksi,
Nyt liian ankara: noin suurta miestä,
Vaikk' oiskin syyppää, tulis kunnioittaa
Tok' entisyydestänsä. Julma sortaa
On sortunutta.

GARDINER.

Herra sihteeri,
Anteeksi suokaa, moinen puhe sopii
Vähimmin teille.

CROMWELL.

Kuinka niin, mylord?

GARDINER.

Tuot' uutta lahkoa te suositte,
Sit' enkö tietäis? Ette ole puhdas.

CROMWELL.

En puhdasko?

GARDINER.

Niin sanoin: ette puhdas.

CROMWELL.

Niin vilpitön jos puoliks olisitte,
Niin teit' ei peljättäis, vaan siunattaisiin.

GARDINER.

Tuon riettaan puheen muistan.

CROMWELL.

Muistakaa

Myös rietast' elämäänne.

KANSLERI.

Tää on liikaa.

Hävetkää, herrat.

GARDINER.

Lopettanut olen.

CROMWELL.

Niinkään minä.

KANSLERI.

Mitä teihin tulee,
Mylord, niin yksimielinen lie päätös
Lähehtää teidät vangiks Toweriin
Siell' olemaan, siks kunnes kuningas
On toisin määrännyt. Se onko päätös?

KAIKKI.

On, on.

CRANMER.

Siis eikö muuta armon tietä?
Vaan Toweriinko matka?

GARDINER.

Mitä muuta
Te voitte odottaa? Teist' on vain haittaa.
Hakekaa vahti.

(Vartija tulee.)

CRANMER.

Minuako varten?
Kuinka petturiä?

GARDINER.

Hänet ottakaa
Ja viekää Toweriin.

CRANMER.

Seis, hyvät herrat!
Vain pari sanaa. — Nähkääs, tässä on sormus;
Sen avull' asiani hirmulaisten
Käsistä riistan pois ja vetoan
Ylimpään tuomariini, kuninkaaseen.

KANSLERI.

Kuninkaan sormus.

SURREY.

Eikä väärennetty.

SUFFOLK.

Jumaliste, oikea! No, sanoinhan:
Tää turman kivi kierimään jos pannaan,
Se meidät vielä murskaa.

NORFOLK.

Luuletteko,
Että tältä miehelt' antaa kuningas
Tuhota sormeakaan?

KANSLERI.

Eikä varmaan;
Vähemmin vielä viedä henkeä.
Kun tästä pääsis vain!

CROMWELL.

Jo aavistin,
Kun tätä miestä, jonka kuntoa
Vain piru oppilaineen kadehtivat,
Ko'itte syytteillänne halventaa,
Että omat siinä palais sormenne;
Sen siitä saitte.

(Kuningas tulee, katsoen tuimasti loordeihin;
asettuu istuimelleen.)

GARDINER.

Suuri valtias,
Jumalaa tulee joka päivä kiittää,
Kun antoi meille moisen ruhtinaan,
Ei hyvän vain ja viisaan, vaan myös hurskaan,
Jok' alttiisti on kirkon edun pannut
Päämääräkseen ja — pyhää intoaan
Ja kunnioitustansa osoittaakseen —
Nyt itse tahtoo kuulla, kuinka tämä
Suursyntisen ja kirkon riita päättyy.

KUNINGAS HENRIK.

Teill' aina valmiina on kauniit sanat,
Lord Winchester; mut tietkää, nyt en tullut
Moist' ilmi-imarrusta kuulemaan;
Se pahuuden on peitteeks liian harsu.
Te ette minuun yllä. Yritätte
Mua nuollen hyväillä kuin sylikoira.
Mut mairi miten mairitkaan, sen tiedän,
Ett' on sun mieles julma, verinen.

(Cranmerille.)

Mies hyvä, tuoss' on paikkas. Tahdon nähdä
Sen julkean, ken tohtii sormellaankaan
Sua koskea. Ois, kautta kaiken pyhän,
Parempi hänen nälkään nääntyä,
Kuin luulla, ettei sun tuo paikka ole.

SURREY.

Suvaitkaa, armo, —

KUNINGAS HENRIK.

En, en suvaitse.

Ma luulin että älymiehiä
On neuvostossani; mut niit' en näe.
Vai onko säällist' antaa tämän miehen,
Tään hyvän miehen, niinkuin juoksupojan,
Ovella seistä, oman vertaisenne?
Hyi, hävetkää! Te valtuudenko saitte
Mokomaan hairahdukseen? Käskyn annoin
Kuulustaa häntä valtaneuvoksena,
En tallirenkänä. Mut moni teistä,
Pahuudest' enemmän kuin vakuudesta,
Kukistaa hänet tahtois, jos voisi,
Mut sit' ei minun eläissäni voi.

KANSLERI.

Mun suokaa, majesteetti, puolustukseksi
Sanoa sana. Hänet vangittavaks
Kun päätimme, niin minuss' ainakaan —
Jos mieheen uskotaan — ei vihaa ollut,
Vain tutkittavaksi ma tahdoin häntä
Ja maailmankin eessä puhdistaa.

KUNINGAS HENRIK.

No, hyvä; pitääkää hänt' arvossa
Ja hyvin kohdelkaa, sen ansaitsee hän.
Se, loordit, tietäkää: jos koskaan prinssi
On velkaa kiitost' alamaiselleen,
Niin minä hälle olen hänen töistään.
Pois kursailut! Nyt häntä syleilkää,
Ja ystävystykää! — Lord Canterbury,
Nyt mitä pyydän, ette kieltää saa.
Nuor' impi kastett' odottaa; te olkaa
Hänelle kummina ja takaajana.

CRANMER.

Maan mahtivallat katsois ylpeydekseen
Niin suurta kunniata; millä minä,
Alamais-raukka, moista ansaitsen?

KUNINGAS HENRIK.

Haa! Lusikoita kitsastatteko?[16]
Kaks ylvää teill' on kummitoveria:
Norfolkin vanha kunnan herttuatar
Ja markiisitar Dorset: eikö kelpaa?
Lord Winchester, ma vielä kerran vaadin:
Syleilkää, rakastakaa tuota miestä.

GARDINER.

Sydämmen pohjasta, kuin veljeä.

CRANMER.

Ja taivas todistakoon, kuinka kallis
Tää sopu mulle on.

KUNINGAS HENRIK.

Sa, kunnan mies!

Noist' ilonkyyneleistäs kunto kuultaa.
Nyt näen, ett' on tosi kansan sana:
"Lord Canterburyä jos oikein loukkaat,
Niin hänestä saat iki-ystävän." —
Täss' aikaa, loordit, hukkaamme; ma halaan
Tuon pienen saada pian ristityksi.
Sovitin teidät, sovuss' asukaa;
Ma siitä voimaa saan, te kunniaa.

(Menevät.)

Kolmas kohtaus.

Linnanpiha.

(Melua ja hälinää näyttämön takana. Portinvahti ja hänen palvelijansa tulevat.)

PORTINVAHTI. Ettekö ole meluamatta siellä, senkin roistot? Luuletteko, että hovi on mikään karhutarha? Suu kiinni, senkin raakalaiset!

ÄÄNI (ulkoa).

Hyvä herra portinvahti, minä olen ruokakamariin kuuluva.

PORTINVAHTI. Hirteen olet kuuluva, pyövelinruokaa olet, senkin konna. Onko tämä mikään karjumispaikka? — Tusina tänne oikein vahvoja visakarttuja; noille ei riitä tällaiset varvut. — Kyliä minä päanne kynsin. Vai ristiäisiä katsomaan? Luuletteko täällä saavanne olutta ja kakkua, senkin roistot?

PALVELIJA.

No, malttukaahan; yhtä mahdotonta —
Jos emme ammu tykeillä — on heitä
Nyt karkoittaa kuin vapun-aamuna
Unessa pitää; Paavalinkin kirkon
Vois ennen siirtää paikaltaan kuin heidät.

PORTINVAHTI.

Kuinka hitossa he pääsivät sisään?

PALVELIJA.

En tiedä. Kuinka pääsee tulva sisään?
Sen minkä neljän jalan kartusta —
Kas, tuossa tynki-vaivaiset! — voi jakaa,
Sen heille annoin.

PORTINVAHTI.

Sin' et tehnyt mitään.

PALVELIJA.

En ole Simson, en sir Guy,[17] en Colbrand,
Kaikk' alas nuijimaan; mut yhtäkään
Jos säästin, joll' on iskettävä, kallo,
Nuor' olkoon taikka vanha, mies tai nainen,
Tai aisankantaja tai -kannattaja,
Niin lihanpuolt' en enää tahdo maistaa,
En koko naudastakaan, Herra siunaa.

ÄÄNI (ulkoa).

Kuuletteko, hyvä herra portinvahti?

PORTINVAHTI.

Tulen kohta, hyvä herra rakki. — Pidä ovi lujassa, poika.

PALVELIJA.

Mitä pitää minun tehdä?

PORTINVAHTI. Mitä muuta kuin kaataa heitä tusinakaupalla? Onko tämä mikään katselmus- tai harjoittelukenttä? Tai onko hoviin tullut joku outo, vahvatekoinen intiaani, kun naiset noin meitä ahdistelevat? Siunatkoon, mikä kutuparvi tuossa on ovelle! Ristitty tuntoni sanoo, että nämä ristiäiset tuovat vielä tuhansia mukanaan. Täällä on isät, kummit ja kaikki yhdessä.

PALVELIJA. Sitä paksummat tulee lusikat. Tuossa seisoo ihan ovenpielessä mies, joka naamasta päättäen on vaskiseppä, sillä, niin totta kuin elän, kaksikymmentä mätäkuuta paahtaa hänen nokastaan. Kaikki, jotka hänen ympärillään seisovat, ovat linjan kohdalla eivätkä kaipaa muuta kiirastulta. Kolmasti iskin tuota tulipalloa kalloon, ja kolmasti suitsahti minuun tulta hänen nokastaan; hän seisoo siinä kuin mörssäri valmiina lennättämään meidät ilmaan. Hänen vieressään seisoi vähä-älyinen kaupus-akka, joka haukkui minua, siksi kunnes patamainen tykkimyssy lensi päästä, siitä, että olin tällaisen murhapolton valtakunnassa matkaansaattanut. Olin vielä kerran iskeä tulipalloon, mutta osuikin vaimoon, joka heti huusi: "nuijia, hoi!"; ja silloin näin kaukaa noin neljäkymmentä karttumiestä rientävän hänen avukseen, oikeita rantajätkiä, sillä hän asui rannassa. He karkasivat päälle; minä pidin puoliani; lopulta olivat luudanvarren matkan päässä minusta; aina vain heitä uhmailin; kunnes äkkiä löysä tykistö heidän takanaan, poikaliuta, lennätti minuun sellaisen mukulakivi-sateen, että katsoin parhaaksi laskea lippuni ja heittää heille koko varustuksen. Heillä oli piru joukossa, se on viljainen vissi.

PORTINVAHTI. Ne samat nulikat ne teatterissakin metelöivät ja tappelevat omenain jätteistä, ja heitä ei jaksu muut kuulla kuin Towerhillin jumalaiset, tai näiden rakkaat veljet, Limehousen hurskaat.[18] Olen jo muutamia heistä pannut *in limbo patrum*,[19] jossa saavat tanssia kolmisen päivää ja läksiäisiksi maistaa vähän kuumaa keittoa parilta piiskurilta.

(Lord kamariherra tulee.)

KAMARIHERRA.

Hyväinen aika, mikä täällä?
Ja joka taholt' yhä lisää virtaa
Kuin markkinoille! Miss' on portinvahdit,
Ne laiskajaakot? — Mitä? Roskakansaa
Päästätte sisään! Rakkait' ystäviä
Kai laitakaupungilta? Tilat väljät
Naisille tehkää, ristiäisistä
Kun palajavat.

PORTINVAHTI.

Anteeks, olemmehan
Vain ihmisiä; teimme mitä suinkin
Voi kaksi miestä ruhjaks joutumatta;
Noit' ei voi armeijatkaan hallita.

KAMARIHERRA.

Jos kuninkaalta nuhteet saan, niin totta,
Panetan heti raudat jalkaanne
Ja summa-sakot päähänne. Te, laiskat,
Tääll' oluttako latkitte, ja virast'
Ei huolta lainkaan! Kuulkaa! Torvet soivat:
He ristiäisistä jo tulevat.
No, tungos murtakaa; ja saattueelle

Tie auki, muuten saatte Marshalsea'ssa[20]
Huvia pitää kaksi kuukautta.

PORTINVAHTI.

Tie auki prinsessalle!

PALVELIJA.

Kolho sinä,

Pois tieltä, muuten pian päätäs särkee.

PORTINVAHTI.

Alallas pysy sinä, sarkatakki,

Tai paiskaan sinut yli aidakkeen.

(Menevät.)

Neljäs kohtaus.

(Torvensoittajia, kaksi ammattivanhinta, lord määri, sukkanauhanritariston airut, Cranmer, Norfolkkin herttua, marsalkan sauva kädessä, Suffolkin herttua, kaksi aatelismiestä, kantaen suuria maljoja kumminlahjoiksi; sitten neljä aatelismiestä, kannattaen kunniakatosta, jonka alla Norfolkkin herttuatar, äitikummina, kantaa kalliiseen mantteliin puettua ristilasta; hovinainen kannattaa hänen laahustaan. Hänen jäljissään kulkee markiisitar Dorset, toinen äitikummi, ja ylimysnaisia. Saatto kiertää kertaalleen näyttämön, ja airut puhuu.)

AIRUT.

Taivas äärettömästä hyvydestään suokoon pitkän, suositun ja aina onnellisen elämän korkealle ja mahtavalle Englannin prinsessalle, Elisabetille.

(Torventoitotuksia. Kuningas tulee seurueineen.)

CRANMER (polvistuen).

Ja teidän korkeutenne puolesta

Ja hyvän kuningattaren myös minä

Ja jalot kanssakummit rukoilemme:

Kaikk' onni, ilo, mitä taivas suinkin

Voi vanhemmille suoda, aina tulkoon

Tään armaan neiden kautta osaksenne.

KUNINGAS HENRIK.

Suur' kiitos, arvollisin arkipiispa;

Mikä on nimi?

CRANMER.

Elisabet.

KUNINGAS HENRIK.

Nouskaa! —

(Kuningas suutelee lasta.)

Täss' ota suudelmassa isän siunaus.

Jumala suojelkoon sua! Hänen huostaans'

Elämäs annan.

CRANMER.

Aamen!

KUNINGAS HENRIK.

Jalot kummit,

Olette olleet liian antiaat.[21]

Ma teitä kiitän; samoin tämä neiti,

Jahk' oppii hän sen verran englantia.

CRANMER.

Puhua saanen? Jumala mua käskee.

Ja älkää imarrukseks ottako

Mun sanojani; toteen vielä käyvät.
Tää lapsi — taivas häntä kaitkoon aina! —
Jo lupaa tälle maalle kehdoosaan
Tuhansin onnenlahjoja, joit' aika
On kypsytävä. Hän on tuleva —
Nyt elävistä harvat saa sen nähdä —
Esikuvaks ruhtinaille aikaisilleen
Ja vastaisille. Hartaammin ei Saba
Hyveitä lempinyt ja viisautta,
Kuin lempivä on tämä puhdas sielu.
Kaikk' avut, jotka valtaa kaunistavat,
Ja kaikki hurskaan hyveet häness' yhtyy
Kakskertaisina; totuus imettää
Ja pyhä, harras mieli häntä neuvoo.
Saa rakkautt' osakseen ja pelkoa;
Omaisat siunaavat, ja vihamiehet
Kuin rakeen lyömä vilja vapisevat,
Surusta päättään kallistaen. Onni
Hänestä versoo; hänen aikanaan
Jokainen oman viinapuunsa alla
Levossa nauttii mit' on kylvänyt,
Ja laulaa rauhanvirttä naapureilleen.
Jumalaa totuudessa palvellaan;
Hält' ympäristö oppii hyveen tiet
Ja siihen panee arvon, eikä vereen.
Ja rauha tää ei hänen kanssaan sammu,
Vaun niinkuin Phoenixin, tuon ihmelinnun,
Tuhasta nousee uusi perillinen,
Yht' ihmeteltävä kuin emokin,
Niin hänkin — täältä alhosta kun taivas
Pois hänet kutsuu, — avuns' siirtää toiseen.
Mi hänen pyhän kunniansa tuhast'
Ylenee tähtenä niin kirkkaana
Ja maineen ympäröimänä kuin hänkin.
Menestys, rauha, rakkaus, totuus, pelko,
Tään ihmelapsen alttiit käskyläät.
Häneenkin kiintyvät kuin viiniköynnös.
Niin laajalla kuin kirkkaus auringon
Hänenkin nimensä ja mainehensa
On loistava ja luova uudet kansat.
Hän kukoistava on kuin vuoren setri,
Ojentain yli maiden oksiaan;
Ja lapsenlapsemme sen nähdessään
Siunaavat Luojaa.

KUNINGAS HENRIK.

Ihmeitä sä haastat.

CRANMER.

Hän onneks Englannille vanhaan ikään
On hallitseva. Monet päivät näkee,
Mut yhtäkään ei päivää, jot' ei leimais
Ihana työ. Josp' enempää en tietäis!
Mut hänen täytyy kuolla — täytyy: taivas,
Näet, häntä haluaa — mut neitsyenä;
Kuin lilja tahraton hän kallistuva
Maan poveen on, ja koko mailma häntä
On itkevä.

KUNINGAS HENRIK.

Lord arkkipiispa, miehen
Minusta teit; ei mitään mulla ollut,
Siks kunnes omaks sain tuon onnenlapsen.
On ennukses niin sulo lohtu mulle,
Ett' taivaastakin vielä halaan nähdä

Tuon lapsen tekoja ja kiittää Herraa. —
Ma teitä kiitän. — Suuress' olen, määri,
Velassa teille sekä veljillenne;
Läsn'olonne on kunniaksi mulle,
Siit' olen kiitollinen. — Tulkaa, loordit,
Teit' oottaa kuningatar; teitä kiittää
Myös tahtoo hän, ei muuten tervehdy. —
Kaikk' askareet ne jääköön sikseen yhä,
Tään pienen muistoksi nyt meill' on pyhä.

(Menevät.)

EPILOGI.

Vetoa panen, ettei näytelmämme
Lie kaikkein mieleen. Joku ystävämme
On tullut tänne tunniks nukkumaan
Ja suuttuu herätessään pasuunaan
Ja noituu: "rojua!" Taas toinen halaa
Loruja kuulla, mieli rivoon palaa,
Mut pettynyt on hänkin. Ainoat,
Jotk' ehkä kappaltamme suosivat,
On hyvät naiset, jotk' on tänne tulleet
Ja täällä oman vertaisensa kuulleet.
Jos he vain kiittelevät kappaltamme
Ja hymyilevät, niin on puolellamme
Paraatkin miehet. Oiskin kamalaa,
Jos vait' on mies, kun nainen taputtaa.

SELITYKSIÄ:

[1] *Bevistäkin jo uskotaan*. Bevis, Southamptonin kreivi, joka eli Wilhelm Valloittajan aikana, oli monet ajat balladien ja kansansatujen mieliaineena.

[2] *Se lahtar'koira*. Kardinaali Wolsey oli ipswichläisen teurastajan poika.

[3] *Tower* oli vanha linnoitus Lontoossa, jota muun muassa käytettiin valtiollisten pahantekijäin vankilana.

[4] *Louvres'ia* luettava: luuvria.

[5] *Edward Bohun*. Buckinghamin varsinainen sukunimi oli Stafford, mutta, polveutuen Bohun'eista, hän mieluummin käytti tätä nimeä, vallankin kun tähän perintönä liittyi Englannin suurkonnetabelin arvo.

[6] *Prinsseistä paasheiksi*. Kardinaalin palveluksessa oli satakahdeksankymmentä henkilöä, joiden joukossa useita aatelismiehiä ja ylimyksiä.

[7] *Carnarvonshire*. Köyhä, viheliäinen kreivikunta Walesissa.

[8] *Cranmer, viisas, taattu palvelijani*. Cranmer oli kuninkaan hovipappi, ja oli Cambridgessa väitöstilaisuudessa vastustanut kuninkaan laitonta avioliittoa. Lähetettiin sitten Ranskaan tätä mielipidettään ajamaan ja tehtiin vihdoin hyvistä töistään Canterburyn arkkipiispaksi.

[9] *Hatullaan pyytää vois kuin leivosia*. Kardinaalin hattu oli punainen, ja leivosten pyyntiin käytettiin punaista vaatetta.

[10] *Messukello* j.n.e. Viittaus Wolsey'n heikumallisuuteen.

[11] *Praemunire-säännön alaisena*. Vieraan vallan etujen ajamisesta oli rangaistuksena omaisuuden

menettäminen. Tämän lain nimi johtuu haastekaavan alkusanoista: *praemunire facias*.

[12] *Viiden Sataman parooneja*. Viidellä lounais-Englannin satamalla oli velvollisuus suojella rannikoita ranskalais sodissa. Siitä heillä oli erityisiä etuuksia, muun muassa saivat alahuoneeseen lähettää kaksi edustajaa.

[13] Ipswich ja Oxford. Kardinaali Wolsey oli suuri tieteiden suosija. Hän perusti Ipswichiin korkeakoulun, jonka kuningas sitten kurjilla tekosyillä lakkautti ja anasti lahjarahaston kruunulle. Oxfordin koulu, jonka nimenä oli kardinaalin kollegiumi, pidettiin kunnossa kardinaalin testamentin mukaisesti.

[14] Prima vista, tai primero, oli siihen aikaan tavallinen korttipeli.

[15] *Jost' Ylä-Saksass' On naapurimme kalliin maksaneet*.

Tarkoittaa niitä levottomuuksia ja vaurioita, jotka Saksassa johtuivat Thomas Münzerin kommunistisista opeista.

[16] *Lusikoita kitsastatteko*. Oli tapana antaa kullattuita lusikoita kumminlahjaksi.

[17] *Sir Guy*. Portinvartija mainitsee kolme ruumiinvoimistaan kuuluisaa miestä: vanhan testamentin Simsonin, sir Guyn, Warwickin kreivin, ja tanskalaisen jättiläisen Colbrandin, jonka sir Guy Winchesterissä voitti.

[18] *Towerhillin jumaliset ja Limehousen hurskaat*. Sh. tässä tarkoittaa puritaaneja, jotka kokoontuivat Towerhilliin hartauden harjoituksiin. Limehousessa oli heillä samanlainen kokouspaikka, jossa usein riideltiin uskonasioista ja tapeltiin.

[19] *Limbus patrum*. "Paikka tuonelan esipihassa, johon patriarkat toistaiseksi vietiin, suloisessa lämpimässä odottamaan lihan ylösnousemusta." Jokapäiväinen nimitys vankilalle.

[20] Marshalsea. Vankila Southwarkissa.

[21] *Olette olleet liian antiaat*. Arkkipiispa oli kumminlahjaksi antanut suuren, täysikultaisen juomamaljan, ja Norfolkkin herttuatar niinkään aitohelmillä koristetun maljakon.

End of Project Gutenberg's Kuningas Henrik Kahdeksas, by William Shakespeare

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KUNINGAS HENRIK KAHDEKSAS ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the

user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or

unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we

do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.